

Frankrijk – Circuit Gustave Courbet – GR590 – 100 KM

Lengte

De totale afstand van de rondwandeling is ongeveer 100 km, verdeeld over 6 dagetappes

Startpunt

Ornans is startpunt en eindpunt van deze 6-daagse rondwandeling

Topokaarten

IGN 1:25.000, 3324ET Arc-et-Senans
IGN 1:25 000, 3424OT Ornans

Gidsen

Michelin Groene Gids Bourgondië - Jura
ISBN 20-600-0025-4

Capitool Reisgidsen: Frankrijk
ISBN 90-410-1806-9 NUGI 471

Wandelgids GR® de Pays Loue Lison
au Pays de Courbet
ISBN 97-827-5141-2202

Accommodatie

Hotel Le Champ des Lys
15 D Grande Rue
FR - 25330 Amancey

Routemaker

Charles Aerssens

Deze meerdaagse thematische rondwandeling met een lengte van ongeveer 100 kilometer voert ons door de geboortestreek van Gustave Courbet (1819-1877), de Frans realistisch schilder, die als een voorloper van het impressionisme wordt gezien. We wandelen in het stroomgebied van de nog jonge Loue en haar zijrivier de Lison door eindeloos golvende, bosrijke heuvels, die de uitlopers van de Jura vormen. De rondwandeling gaat door uitgestrekt en wijds akkerland en rustieke boerendorpen, gelegen in de Franche-Comté, in het uiterste oosten van Frankrijk in het departement Doubs. De route leidt ons langs vele plekken die de herinnering aan Gustave Courbet, als de vaandeldrager van het Realisme, levend houden. In de directe omgeving van Ornans vond hij de inspiratie voor vele meesterwerken. Zo zijn er het geboortehuis van Gustave Courbet in Ornans, de Source de la Loue en de rotsformaties aan de Loue bij Mouthier-Haute-Pierre, maar ook het Château de Cléron en de Source de Lison in Nans-sous-Sainte-Anne.

Het tracé van het Circuit Gustave Courbet volgt de GR590 en is met zorg gekozen met een voorkeur voor rustige weggetjes en kleine, smalle paadjes en kan worden aangemerkt als een pittige wandeling. De routemarkering van het Circuit Gustave Courbet bestaat uit de roodwitte markering van de bekende Grandes Randonnées routes. Onontbeerlijk voor de wandelroute zijn wandelgids GR® de Pays Loue Lison au Pays de Courbet, de topografische kaarten IGN 1:25.000 3324ET Arc-et-Senans, Quingey en IGN 1:25.000 3424OT Ornans, waarop de GR 590, de GR59 en GR595 zijn ingekleurd. Op enkele dagtrajecten is voor deze meerdaagse wandelroute gekozen voor varianten, die op de dagkaarten zijn aangegeven.

Routebeschrijving

Het tracé van deze dagwandelingen van het Circuit Gustave Courbet volgt de GR590 en is met zorg gekozen met een voorkeur voor rustige weggetjes en kleine, smalle paadjes. We volgen de rood-witte markering van de bekende Grandes Randonnées routen. Vanaf het vertrek in Ornans bij het Musée Gustave Courbet klimmen we vanuit het dal van de Loue naar het Plateau van Amancey om af te dalen naar Scey-Maisières. Langs het Château de Cléron voert de route ons naar Alaise vanwaar we het riviertje de Lison naar haar bron volgen net buiten Nans-sous-Sainte-Anne. In de buurt van Alaise loopt de GR590 samen met de GR59. Vanhier gaat het Circuit Gustave Courbet over de uitlopers van de Franse Jura, waar bos en akkerland elkaar afwisselen met kleine gehuchten en dorpjes als Déservillers, Bolandoz en Longeville. Hier moet het leven zich eens hebben afgespeeld rondom kerk en lavoir, maar nu lijkt de tijd er stil te staan. Nog een laatste pittige afdaling en we zijn bij de Source de la Loue. We wandelen door de Vallée de la Loue met de Gorges de Nouailles en over haar steile en beboste flanken terug naar Ornans.

We hebben het Circuit Gustave Courbet in de 6 dagen gelopen. Het zijn de volgende dagwandelingen:

- Dag 1 Ornans – Cléron – Amondans 15 KM
- Dag 2 Amondans – Lizine – Alaise 15 KM
- Dag 3 Alaise - Nans-sous-Ste. Anne – Sorce du Lison - Montmahoux – Déservillers 19 KM
- Dag 4 Déservillers - Bolandoz – Longeville 19 KM
- Dag 5 Longeville - Source de la Loue - Mouthier-Haute-Pierre - Lods 19 KM
- Dag 6 Lods - Châteauvieux-les-Fossés - Montgesoye – Ornans 14 KM

Het Circuit Gustave Courbet kan worden aangemerkt als een pittige wandeling over de GR590, die gemarkeerd is. Maar die routemarkering laat zo nu en dan te wensen over. Daarom zijn de topografische kaarten IGN 1:25.000 3324ET Arc-et-Senans en 3424OT Ornans beslist nodig om op kritieke punten de juiste routekeuze te maken. Daarnaast zijn het gebruik van de wandelgids GR® de Pays Loue Lison au Pays de Courbet en de GPS met het GPX-bestand van het Circuit Gustave Courbet zeer aan te raden! Het is dus opletten om de juiste wandelroute te kiezen! Wie oude paden bewandelt, zal ervaren dat het gebruik GPS onontbeerlijk is! zo wandel je door het Pays de Courbet en ervaar je het landschap, dat Gustave Courbet heeft geschilderd. Maar onze route van het Circuit Gustave Courbet wijkt op enkele trajecten af van de wandelgids en maakt gebruik van de topografische kaarten, waarop de GR590 is aangegeven! De wandelroutes zijn met de grootst mogelijke zorg samengesteld en ten aanzien van wijzigingen of onvolledigheden in de tekst kan dus geen aansprakelijkheid worden aanvaard!

Gustave Courbet (1819 – 1877)

Deze Franse schilder is geboren op 10 juni 1819 te Ornans als zoon van een wijnboer. In 1840 gaat hij naar Parijs om rechten te studeren, bedenkt zich en wil een meesterwerk in het Louvre kopiëren. Als schilder staat hij aan de wieg van de Franse realistische kunststroming, die als een voorloper van het impressionisme wordt gezien. Zijn invloed op de Franse schilderkunst van de 19de eeuw is groot als vernieuwer van het realisme. Hij kiest onderwerpen die geen enkele status hebben en schildert ze op een formaat dat tot dan gebruikt wordt voor historiestukken of religieuze onderwerpen met een heel directe stijl van schilderen waarbij de verf dik opgebracht wordt. Hij wil gewone plaatsen en mensen zo getrouw mogelijk weergeven, waarbij de werkelijkheid niet mooier is dan ze is. De kunstcritici en publiek willen mooie schilderijen zien die het leven beter voorstellen dan het is. Dit leidt tot schandalen in het Franse culturele leven. In 1844 wordt zijn zelfportret, 'Courbet met zwarte hond', geaccepteerd door de invloedrijke Parijse salon. Maar als door de Parijse salon van 1855 'De begrafenis te Ornans' en 'Het atelier van de schilder' worden afgewezen, trekt Courbet de schilderijen terug en maakt zijn eigen tentoonstelling. Het zogenaamde 'realistisch manifest' is in feite de inleiding van de catalogus bij deze tentoonstelling. Reden genoeg in die tijd om hem te verdenken van revolutionaire of zelfs anarchistische activiteiten.

Hij schildert taferelen uit het dagelijks leven en landschappen. Het zijn de schrijvers en kunstcritici Balzac en Champfleury, die dit realisme van Gustave Courbet direct in verband brengen met de Nederlandse schilderkunst van de Hollandse meesters uit de Gouden Eeuw. Frans Hals is een van de schilders, die Gustave Courbet zeer bewondert en die hij bij andere 19de eeuwse schilders introduceert. Hij bezoekt in 1846 Nederland op uitnodiging van de Nederlandse kunsthandelaar H.J. van Wisselingh, die hij in Parijs heeft leren kennen en exposeert via de bemiddeling van H.J. van Wisselingh, die tot de eerste klanten van Courbet behoort, zelfs twee werken op de Tentoonstelling voor Levende meesters in Nederland in 1846. Hoewel Gustave Courbet slechts twee weken in Holland verblijft, zijn deze werken van groot belang voor zijn loopbaan als schilder en vormt een aantal jaren na 1846 diens zogenaamde 'Hollandse periode'. Toch is deze periode en het bezoek van Gustave Courbet in Nederland, alsmede zijn contacten met H.J. van Wisselingh onderbelicht gebleven. Geen lovende reacties van de toenmalige Nederlandse kunstcritici op de in 1846 tentoongestelde werken en ook de invloed die de werken van Courbet hebben gehad op latere Hollandse schilders uit de 19de eeuw, waaronder de meesters van de Haagse School laten zich gissen. Het totale oeuvre van Gustave Courbet bestaat

naast voorstellingen uit het dagelijks leven en vele landschappen, ook uit een groot aantal portretten en naakten. Hoewel hij vaak in Parijs woont en veel reist (bijvoorbeeld naar de Normandische kust), keert hij elk jaar terug naar zijn geboortestreek Ornans. Boeren, arbeiders en bewoners in hun dagelijkse bezigheid zijn voor hem een bron van inspiratie met bekende grote, soms gigantische werken als "De begrafenis te Ornans", "Het Atelier van de schilder" of "De steenhouwers". Jagen is zijn lust en zo schildert hij bloedende herten en vossen, maar ook bronnen van riviertjes zoals de Source de la Loue. Maar het meest geruchtma-

makende werk van Gustave Courbet is wel het merkwaardige en zeer gewaagde 'L'Origine du monde'. Dit alles overdonderende naakt maakt Gustave Courbet in 1866 voor de Turkse diplomaat Khalil Bey, die als eerste eigenaar en opdrachtgever, het schilderij achter een gordijn verbergt, dat slechts bij hoge uitzondering wordt weggeschoven. Pas in 1995 wordt dit 'L'Origine du monde' aangekocht door het Musée d'Orsay. Tot op de dag van vandaag zijn bezoekers van het museum geschokt als ze het schilderij ontdekken tussen het oeuvre van Courbet. In 1871 is Gustave Courbet, als lid van de Parijse Commune, betrokken bij het omver halen van de overwinningsszuil van Napoleon op het Place Vendôme. Hij wordt gevangen genomen, gestraft met een paar jaar gevangenis, alsmede boetes tot het betalen van de reconstructie en feitelijke verbanning. In 1873 vluchtte hij naar La Tour-de-Peilz in Zwitserland om zich te bezinnen en verder te werken aan zijn schilderscarrière. Hij sterft er op 31 december 1877 en wordt begraven in zijn geliefde Ornans, waar zijn graf nog steeds te vinden is op het plaatselijke kerkhof.

Dagwandeling 1 – Circuit Gustave Courbet - 15 KM

Lengte

De totale afstand van deze dagwandeling is 15 KM

Startpunt

Ornans is het startpunt en het eindpunt is Amondans

Parkeren

Centrum Ornans, Allée du Parc Piffard. Op eindpunt in Amondans op parkeerplaats van Gîte d'étape d'Amondans.

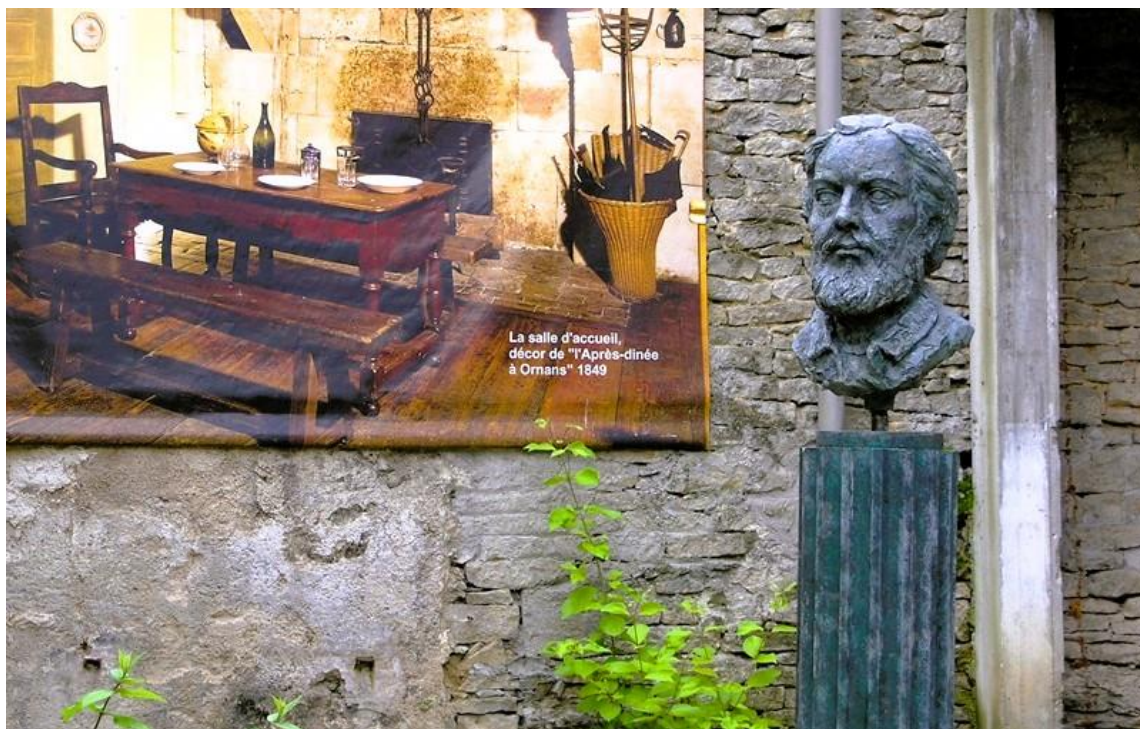
Accommodatie

Hotel Le Champ des Lys
15 D Grande Rue
FR - 25330 Amancey

Gîte d'étape d'Amondans
2 Place du Village, F - 25330
Amondans

Routemaker

Charles Aerssens

Traject Ornans - Cléron - Amondans 15 KM

Voor deze pittige dagwandeling van de eerste etappe van het Circuit Gustave Courbet starten we vanaf het Musée Gustave Courbet in Ornans, de geboorteplaats van Gustave Courbet, idyllisch gelegen aan het riviertje de Loue. De route loopt door het centrum van Ornans en volgt de roodwitte markering van de GR de Pays entre Loue et Lison du Pays de Courbet langs de noordelijke randen van het Plateau van Amancey met prachtige vergezichten over het dal van de Loue. We komen voorbij aan het Château Saint Denis en het Château Cléron. De wandelroute gaat over steile hellingen, door dichte bossen en golvende weiden langs de Loue naar het rustieke oude dorpje Amondans. De routemarkering onderweg is voldoende, maar de routekaarten met de GR de Pays entre Loue et Lison du Pays de Courbet en een wandelboekje of GPS, zijn beslist handig!!

Routebeschrijving

1 Het vertrekpunt van het Circuit Gustave Courbet vanuit Ornans is het Musée Gustave Courbet, ondergebracht in Hotel Hébert, het geboortehuis van Gustave Courbet (1819-1877). We wandelen in de richting van de Grand Pont en gaan naar rechts over deze brug, vanwaar we naar beide zijden een prachtig uitzicht hebben op de direct aan de Loue gelegen huizen met hun balkons. Op de kruising naar links door de Rue Pierre Vernier. Deze straat verwijst naar een beroemde inwoner, de wiskundige Pierre Vernier (1580-1637) en uitvinder van de rekenliniaal. Langs het gemeentehuis komen we op het Place Gustave Courbet, dat zijn naam dankt aan de bekende schilder, die hier in het pand op nummer 22 zijn atelier heeft gehad, waar hij zijn beroemde doek: Begravenis in Ornans (1850) schildert. Op

dit pleintje vinden we ook de fontein Le Pêcheur de Chavotes, door Gustave Courbet voor de stad Ornans gemaakt in 1862. Op het Place Gustave Courbet steken we linksaf door de Passerelle de Loue over en komen in de Rue St. Laurent. De straat naar rechts volgend komen we langs de Église St. Laurent, een historisch monument in Gotische stijl gebouwd met klokkentoren met nog Romaanse resten en de typische 18e eeuwse torenspits uit de Franche-Comté. Rechtuit door de Rue du Champman voert de route even naar de brug over de Avenue Charles de Gaulle. Hier is een eerste punt waar Gustave Courbet zijn zicht op Ornans met de Loue aan een van zijn vele schilderijen heeft toever-

trouwd. We vervolgen de D241 na de passage van de Ruisseau de Bonneille met de bocht naar links over de Route de Lonège, die buiten de bebouwing overgaat in de Rue de Chassagne. Voor het bos slaan we een onverhard pad naar links in en weldra begint de klim over de flank van de Mont d'Ornans. Rechts aanhoudend lopen we boven langs de kam van de Roche Thiébaut. We kruisen nogmaals de D241 en vervolgen de markering van de GR590. Daar waar de GR590 scherp naar links afbuigt, hebben we ook een mogelijkheid om even naar de rand van het plateau te lopen met het uitzichtpunt Belvédère de Barmaud voor een prachtig vergezicht over het dal van de Loue.

2 We volgen de scherpe bocht naar links en de route voert ons dan bijna anderhalve kilometer zuidwaarts door het bos van Grand Barmaud. Als we het bos verlaten, krijgen we zicht op het dorpje Chassagne-St. Denis. Wij slaan rechtsaf en lopen langs de bosrand tot aan een schuurtje. Hier gaat het weer linksaf het bos in. Het pad zoekt slingerend zijn weg tot we aan mooi uitzichtpunt komen gemarkeerd met Ravin de Valbois met een bota-

nisch wandelpad. Van hier voert de route ons over de bergrug naar de ruïne van Château Saint Denis. Door de toegangspoort verlaten we naar rechts het ruïnecomplex en dalen af naar het dal van de Loue. Op het asfalt lopen we naar links met naar het noorden zicht op het gebied rond Scey-en-Varais, reeds bewoond in de Bronstijd. Na goed één kilometer voert ons de route voorbij de vervallen watermolen Grillet, direct langs de oever van de Loue. Zo bereiken we de eerste huizen van Cléron aan de Rue du Pater.

3 We lopen even rechtsaf naar de oude brug, vanwaar we een prachtig zicht hebben op de Loue en het machtige Château Cléron, dat op de zuidoever gelegen hoog boven de Loue uittorent. Naast het kasteel vinden we de Gotische kerk uit de 14e eeuw, die samen met die oude stenen brug over de Loue een indrukwekkend geheel vormt. Verder is Cléron bekend om zijn Franse kaas 'Edel de Cléron'. De routemarkering leidt ons naar het einde van Rue du Pater en we komen bij het lavoir op de kruising met de D9, die we recht oversteken. We wandelen door de Rue du Château langs de Gîte d'Étape en de toegangspoort van het kasteel. In de bocht van de Loue gaan we linksaf de veldweg in langs de afvalwaterzuiveringsinstallatie. Een klimmetje voert ons over een afstand van ongeveer 2 kilometer naar

de D103, waar we voorbij het kerkhof nog een paar honderd meter verwijderd zijn van de eerste huizen van Amondans. Naar rechts bereiken we op het pleintje met het lavoir en oude kookpot de Gîte d'étape d'Amondans, ons eindpunt van vandaag.

Omgevingsinformatie

Ornans

Het idyllische stadje met haar mooie, oude huizen op palen, die weerspiegelen in het water van de Loue, is gelegen in de France Comté omgeven door elegante kalkrotsen en uitgestrekte bossen. Het wordt voor het eerst genoemd in een historisch document uit het jaar 1151 na Christus. Gezien de ligging aan de Loue lijkt het aanneemelijk dat deze locatie al eerder in de geschiedenis wordt bewoond, maar hier zijn geen bewijzen voor. Het draagt als bijnaam 'Klein Venetië van de Comté'. Het plaatsje kent een rumoerige geschiedenis. Zo krijgt Ornans te ma-

ken met de vernietigende gevolgen van verschillende oorlogen, waaronder de Tienjarige Oorlog. Maar wordt ook getroffen door de dodelijke ziekte van de pest, die veel slachtoffers maakt onder de burgerbevolking. Ornans bezit fraaie bouwwerken uit de 16de, 17de en 18de eeuw, zoals herenhuizen, een stadhuis, gasthuis, en kerk. Daarnaast is de hoofdstad van de Vallei van de Loue de wieg van een aantal beroemde Fransen: Antoine Perrenot de Granvelle (1517-1586), kanselier van Keizer Karel V, Pierre Vernier (1580-1637), wiskundige en uitvinder van meetinstrumenten, zoals de schuifmaat. Maar bovenal is Ornans de stad van Gustave Courbet, die hier in geboren is als schilder en beeldhouwer en meer dan duizend werken gemaakt heeft, die zo een beeld geven van de geschiedenis van dit plaatsje.

Ornans - Musée Gustave Courbet

Dit museum is ondergebracht in Hotel Hébert, het geboortehuis van Gustave Courbet (1819-1877), een mooi 18e eeuws optrekje. Het pand ligt direct aan de rivier de Loue, midden in het oude stadsdeel van Ornans. Er zijn 83 schilderijen, beeldhouwwerken en tekeningen van de Meester van de Realistische School te zien, die in de omgeving van Ornans gemaakt zijn. Maar ook portretten en scènes, die hij in het Parijs geschilderd heeft. In die Parijse periode is hij een fel tegenstander van het regime van Napoleon III. Zo wordt hij tijdens de Commune van 1871 gearresteerd vanwege zijn betrokkenheid bij het neerhalen van de Colonne de Vendôme, die door Napoleon is geplaatst. In 1873 moet hij meebetalen aan de terugplaatsing van de zuil en worden veel van zijn schilderijen in beslag genomen. Hij gaat vrijwillig in ballingschap en vertrekt definitief naar Zwitserland, waar hij zijn laatste jaren doorbrengt tot hij op 31 december 1877 op 58 jarige leeftijd sterft. Begraven wordt hij in Ornans. Het Musée Gustave Courbet is in 1971 tot stand gekomen

Ornans - Église St. Laurent

Dit historisch monument in Gotische stijl is gebouwd met klokken-toren met nog Romaanse resten en de typische torenspits van de Franche-Comté uit de 18e eeuw. Haar oorsprong gaat terug tot de 12e eeuw, maar door de Familie Granvelle van 1546 tot 1553 nieuw gebouwd. In de kapel vinden we de marmeren graftombe van Nicolas Perrenot de Granvelle (1484-1550) en zijn vrouw Nicole de Bonvalot. Het voorportaal heeft 5 verschillende bogen en binnen zien we een indrukwekkende preekstoel, een schip met spitsbogen, een Barok koor en als sluitsteen in de gewelven de familiewapens van de weldoeners: de familie Granvelle, de Gropain, de Chas-sagne, de Bonvalet, de Orsans en Chaudrier. Het kostbare meubilairstel bestaat uit een retabel, tabernakel, koorbanken van Jean Gauthier (1665), een orgel van Poyard (1699), een 16e eeuwse verzilverde relikwiebuste van St. Laurent, een houten beeld van St. Yves (patroon van de magi-straten) en een beeld van de Notre-Dame des Malades.

Château Saint Denis

Deze voormalige Middeleeuwse burcht is een van de belang-rijkste verdedigingswerken in de streek en bestaat uit een drietal onderdelen: een voorhof, een voorburcht en het eigenlijke kas-teel. De omvangrijke resten zijn in 1995 blootgelegd en onderz-oek heeft uitgewezen dat de burcht al in de 10e -11e eeuw be-woond is. Een groot aantal mach-tige heersers bewonen het kas-teel tussen de 11e en 17e eeuw. Aan het eind van de 15e eeuw wordt het kasteel ge-restaureerd en tussen 1565 en 1576 door de zonen van Nicolas Perrenod de Granvelle uitgebouwd. De ge-bouwen liggen rond een met grote platte stenen belegde hof en hebben meerdere verdiepingen. Aan de zuidzijde ligt de Chapelle Saint Denis met trappentoren, oostelijk de toegangspoort met gracht. De voorhof met enorme wijnkelder is te bereiken via een ophaalbrug over een in de rotsen uitgehouwen gracht. Tijdens de oorlogen met de Fransen is de burcht in 1674 bijna helemaal verwoest.

Cléron

De naam van dit dorp Cléron, gelegen aan een bocht in de Loue, is wellicht afgeleid van de Gallo-Romeinse persoonsnaam Clarius. Uit geschriften van de 12e eeuw is bekend dat Pierre, Adoniat en Guy de Cléron, ridders die deelgenomen hebben aan de tweede kruistocht (1147-1148), de controle hebben over de doorwaadbare plaats van de Loue op de zoutweg van Salins-les-Bains naar Besançon. Hun nazaat Humbert de Cléron, een vazal van de Graaf van Bourgondië, bouwt er in 1320 een kasteel en vestigt zo de Heerlijkheid Cléron, die tot kort voor 1700 in handen van meer dan tien generaties van de familie blijft. Het is Marie de Cléron, die het kasteel in 1691 verkoopt aan de machtige familie Terrier. Het kasteel is in de 15e en 18e eeuw verbouwd en uitgebreid, maar heeft met de Middeleeuwse massieve uitbouw verdedigingswerken zijn huidige uitstraling nog steeds zijn middeleeuwse massieve uitbouw van de verdedigingswerken zijn huidige uitstraling van de 16e eeuw behouden. In de 19e eeuw zijn er nog kleine verbouwingen en restauraties geweest. Het kasteel met zijn vierhoekige, hoge muren en vier hoektorens, omgeven door een mooi park, is de belangrijkste bezienswaardigheid van Cléron. Maar ook is te melden dat Cléron ook bekend is om zijn typische seizoengebonden Jurakaas, de Édel de Cléron, die gemaakt wordt van gepasteuriseerde melk, erg romig en sterk van geur is.

Amondans

Dit kleine landelijke dorp met zijn rustiek dorpspleintje met kleine lavoir wordt voor het eerste vermeld in een oorkonde uit de 13e eeuw. In de Middeleeuwen behoort het dorp tot de Heerlijkheid van de Heren Scey en later tot het Huis Chalon-Arlay. Onder de Familie Montrichard wordt Amon-dans in de 16e eeuw een zelfstandige kleine Heerlijkheid. Zij bouwen er een kasteel, dat ondanks de nodige aanpassingen en restauraties in de loop van de tijd nog enkele originele elementen heeft behouden, waaronder een karakteristieke kleine hoektoren. Het kasteel is aan het begin van de 19e eeuw in bezit van Jean Claude du Ban de Cressia (1775-1849), dan van zijn dochter Charlotte (1807-1873), non van het Heilig Hart in Besançon, die het aan haar nicht Antoinette Vernier de Byans (1812-1877) schenkt, echtgenote van Justin Thévenin (1807-1871). Hun zoon Henri Thévenin houdt het in bezit tot het einde van WOI. In de jaren 60 van de vorige eeuw koopt Peugeot Automobiles het prachtige gebouw en organiseert er zomerkampen. Later wordt het een gerenommeerd restaurant, geleid door de restaurateurs Pascale en Frédéric Médigue, Michelinsterhouders, en tegenwoordig is het een exclusieve locatie voor evenementen. Daarnaast mogen we de Église de l'Immaculée Conception niet vergeten, gebouwd in 1805 met hoofdaltaar en tabernakel uit de 17e en 18e eeuw, maar ook de grote overdekte lavoir aan de D103 richting van Malans, gebouwd in 1850. Tenslotte is Amondans ook bekend om haar beroemde inwoner: de gitarist Claude Antoine Jean George Napoléon Coste (1805-1883). Hij is de zoon van een oud officier van het keizerlijk leger, die burgemeester van Amondans is. Hij krijgt van zijn moeder de eerste gitaarlessen en debuteert als musicus in Valenciennes. Hij wordt na zijn vertrek naar Parijs componist en muziekpedagoog. Hij heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van het klassieke gitaarspel in de periode van de romantiek. Al met al is hij zeker de meest opvallende gitarist en componist in de tweede helft van de 19e eeuw.

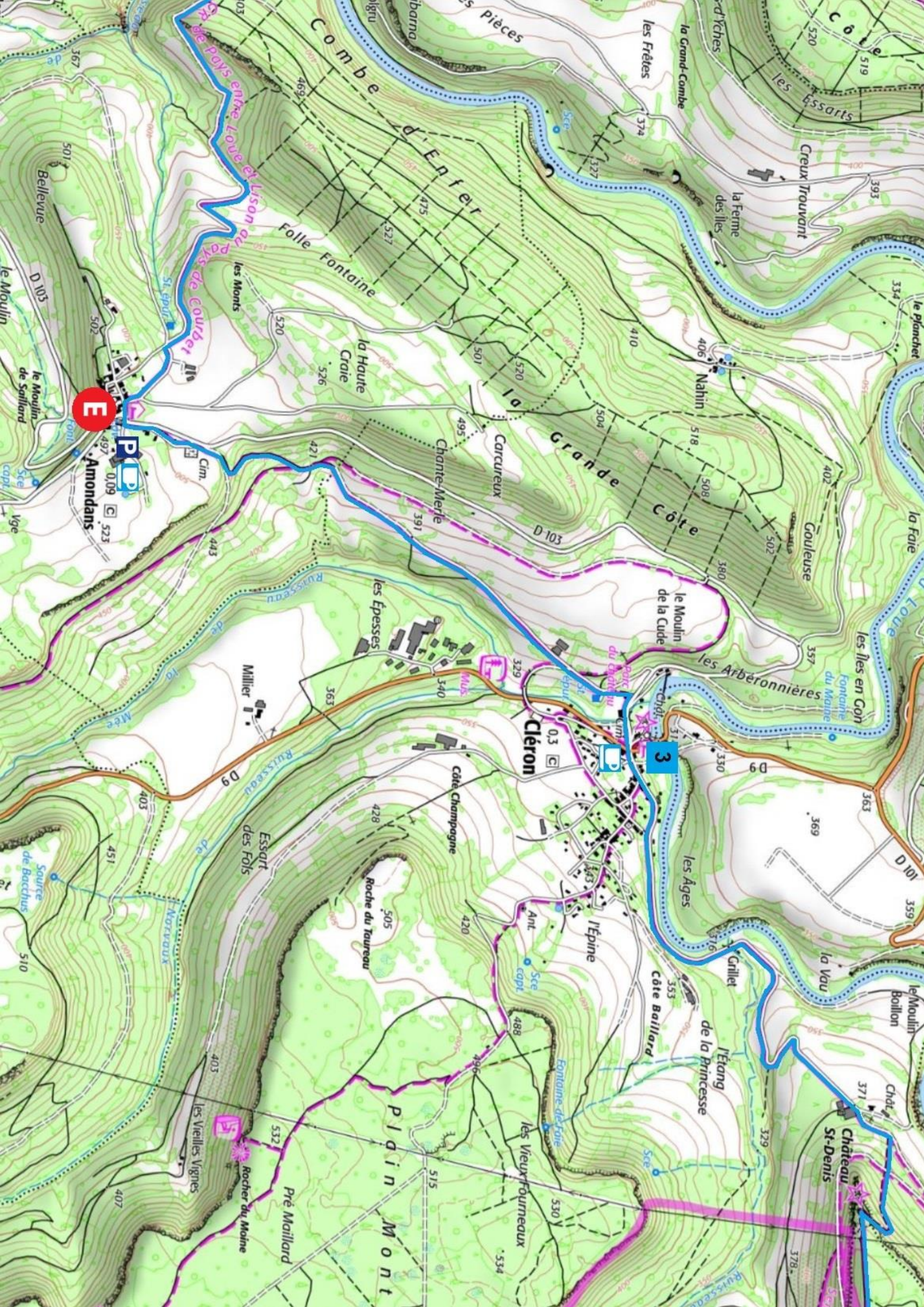

S

P 1

2

Dagwandeling 2 – Circuit Gustave Courbet - 14 KM

Lengte

De totale afstand van deze dagwandeling is 14 KM

Startpunt

Amondans is het startpunt en het eindpunt is Alaise

Parkeren

Amondans op parkeerplaats van Gîte d'étape d'Amondans. Op eindpunt in het midden van Alaise

Accommodatie

Hotel Le Champ des Lys
15 D Grande Rue
FR - 25330 Amancey

Gîte d'étape d'Amondans
2 Place du Village, F - 25330
Amondans

Routemaker

Charles Aerssens

Traject Amondans - Lizine - Alaise 14 KM

Deze dagwandeling vormt de tweede etappe van het Circuit Gustave Courbet. We starten op het authentieke dorpspleintje in Amondans, waar de GR590 ons westwaarts voert naar de rand van het Plateau van Amancy. We dalen af in het dal van de Loue en volgen de waterloop tot aan de plek waar de Lison samenvloeit met de Loue. Hier gaat de route zuidwaarts op de oever van de Lison om ons bij de Côte Jean Pelet uit het dal naar Lizine te leiden. Door het bos Le Châtelet het Circuit Gustave Courbet volgend over de GR590 leidt de route langs de grot Puits des Ânes. Een lange afdaling in het dal tussen Les Ormes en Barchet brengt ons tot aan de D15, waar we de Lison oversteken bij Combe du Pont en de klim ons naar het eindpunt in Alaise brengt. De routemarkering is voldoende, maar de routekaarten met de GR de Pays entre Loue et Lison du Pays de Courbet en een wandelboekje of GPS, zijn handig!!

Routebeschrijving

1 Vanaf het dorpspleintje met overkapping een authentieke kookpot, nu versierd met bloemen, gaan we door de Grand Rue even westwaarts om dan voor de Église de l'Immaculée Conception de eerste weg naar rechts de Rue Choulet in te slaan. We staan meteen buiten Amondans en op de Y- splitsing houden we links aan op de Champs des Cuillères tot aan de kruising met de Rue de la Fontaine des Sages, waar we schuin links voor beginnen aan een stevig stukje klimmen op de GR590. Het weggetje slingert naar de rand van het Plateau van Amancey met een wijds panorama over het diep ingesneden dal van de Loue. We passeren het dal Folle Fontaine en maken een omtrekkende beweging om La Combe d'Enferin in westelijke richting en we dalen dan langs L'Île d'Orgemont af naar de Loue. Het pad volgend door het gras- land staan we plotseling aan de Ruisseau de Malans, die hier in de Loue stroomt. De route laat ons

even stroomopwaarts wandelen en we steken dan het beekje over om dan terug op de oever naar het westen de meanderende Loue te volgen langs het Bos des Serpent en onder het uitzichtpunt Belvédère de la

Riquette door. Na goed 2 kilometer bereiken we de vervallen watermolen Le Moulin Neuf aan de Loue.

Nog even de bocht om en we staan bij de plek waar de Lison samenvloeit met de Loue. Wij komen nu naar links aan de D135, die we oversteken en zuidwaarts het pad op de oever van de Lison volgen. De route gaat voorbij aan de ruïne van de vervallen watermolen Moulin Sapin, waarvan de resten nog in de bedding van de Lison staan. Als de Lison naar rechts afbuigt, net voor de Côte Jean Pelet, klimmen we uit het dal en we bereiken vervolgens het dorpje Lizine.

2 Via de Sur Le Mouthier komen we in de oude dorpskern van Lizine, waar we nog verschillende boerderijen in de karakteristieke stijl van Haut-Doubs uit de 17de tot 19de eeuw vinden. Op de doorgaande D135 volgen we de roodwitte routemarkering even naar rechts tot net voor de Mairie van Lizine. We wandelen rechtsaf via de Rue de Simolière langs het kerkhof en de Église Saint Antoine. Deze dorpskerk is uit 1770 en heeft een rijk interieur. We volgen de Rue de Simolière op de kruising naar rechts en houden de markering van de GR590 vanuit Lizine naar rechts aan. Eerst even over het asfalt en dan

naar links een pad, dat ons in een klimmetje door het bos Le Châtelet. De GR590 volgend naar rechts, leidt de route langs het de grot Puits des Ânes. Een lange afdaling in het dal tussen Les Ormes en Barchet brengt ons tot aan de D15, de verbindingsweg van Lizine naar Myon. We steken hier het asfalt over en komen dan op de D476, waar we linksaf in de richting van Alaise wandelen.

3 Het is nog even doorbijten voordat we op onze eindbestemming in Alaise zijn. Een paar honderd meter voorbij het waterreservoir onder aan het Bois du Clos verlaten we de D476 naar rechts. We steken de oude brug over de Lison over bij Combe du Pont en beginnen aan de laatste klim van deze dagwandeling. Als we het bos les Feuilles verlaten, zien we voor ons Alaise liggen. Over de Chemin des Feuilles bereiken we de eerste huizen en gaat het even naar links via de Rue Auguste Castan tot aan de bocht van D139, die door het dorpje loopt. Hier bij het lavoir van Alaise ligt het eindpunt van deze dagroute van het Circuit Gustave Courbet. Morgen is dit lavoir het vertrekpunt!

Omgevingsinformatie

Amondans

Dit kleine landelijke dorp met zijn rustiek dorpspleintje met kleine lavoir wordt voor het eerste vermeld in een oorkonde uit de 13e eeuw. In de Middeleeuwen behoort het dorp tot de Heerlijkheid van de Heren Scey en later tot het Huis Chalon-Arlay. Onder de Familie Montrichard wordt Amondans in de 16e eeuw een zelfstandige kleine Heerlijkheid. Zij bouwen er een kasteel, dat ondanks de nodige aanpassingen en restauraties in de loop van de tijd nog enkele originele elementen heeft behouden, waaronder een karakteristieke kleine hoektoren. Het kasteel is aan het begin van de 19e eeuw in bezit van Jean Claude du Ban de Cressia (1775-1849), dan van zijn dochter Charlotte (1807-1873), non van het Heilig Hart in Besançon, die het aan haar nicht Antoinette Vernier de Byans (1812-1877) schenkt, echtgenote van Justin Thévenin (1807-1871). Hun zoon Henri Thévenin houdt het in bezit tot het einde van WOI. In de jaren 60 van de vorige eeuw koopt Peugeot Automobiles het prachtige gebouw en organiseert er zomerkampen. Later wordt het een gerenommeerd restaurant, geleid door de restaurateurs Pascale en Frédéric Médigue, Michelinsterhouders, en tegenwoordig is het een exclusieve locatie voor evenementen. Daarnaast mogen we de Église de l'Immaculée Conception niet vergeten, gebouwd in 1805 met hoofdaltaar en tabernakel uit de 17e en 18e eeuw, ook bekend om haar beroemde inwoner: de gitarist Claude Antoine Jean George Napoléon Coste (1805-1883).

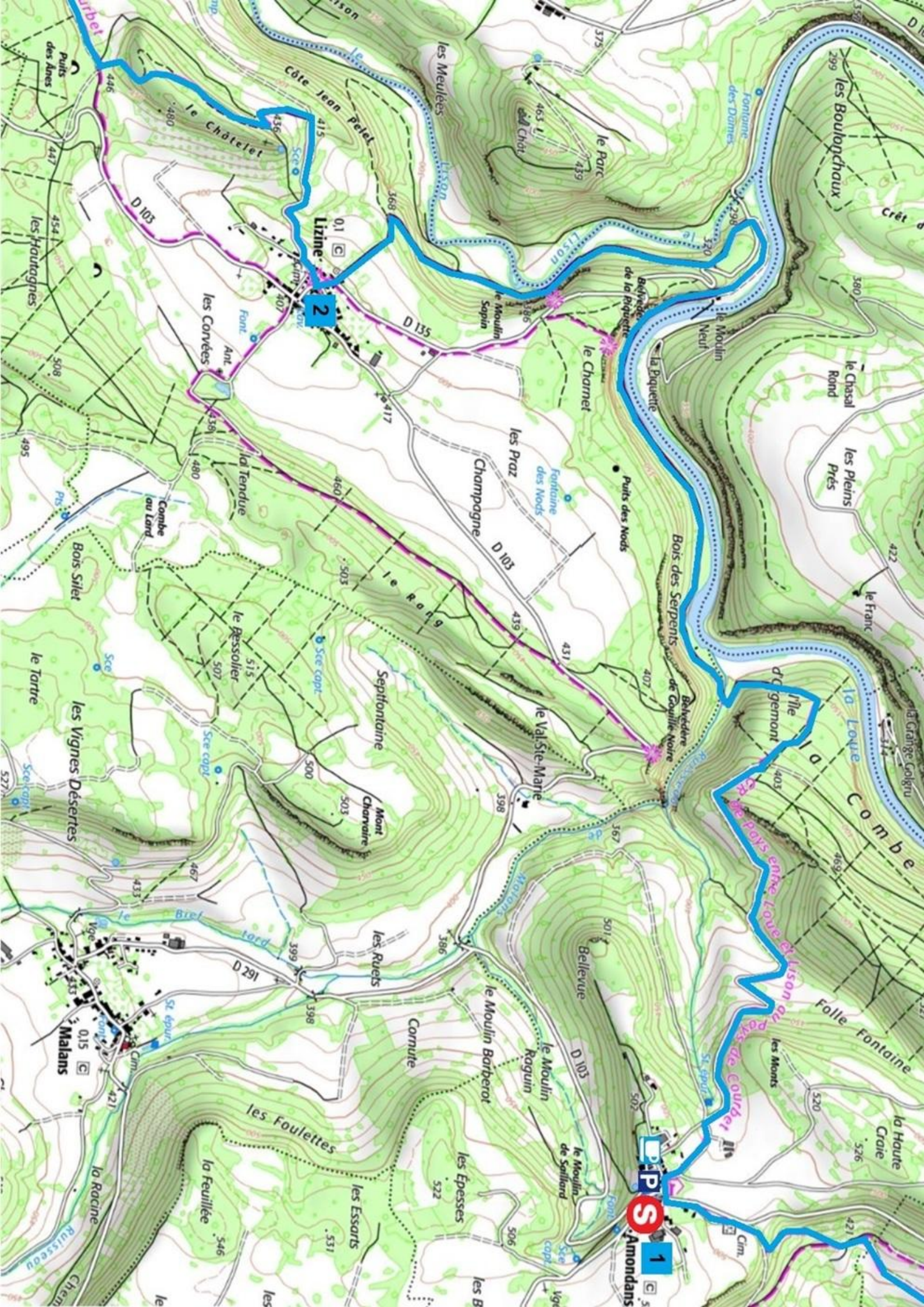
maar ook de grote overdekte lavoir aan de D103 richting van Malans, gebouwd in 1850. Tenslotte is Amondans Hij is de zoon van een oud officier van het keizerlijk leger, die burgemeester van Amondans is. Hij krijgt van zijn moeder de eerste gitaarlessen en debuteert als musicus in Valenciennes en wordt na zijn vertrek naar Parijs componist en muziekpedagoog. Hij heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van het klassieke gitaarspel in de periode van de romantiek. Al met al is hij zeker de meest opvallende gitarist en componist in de tweede helft van de 19e eeuw.

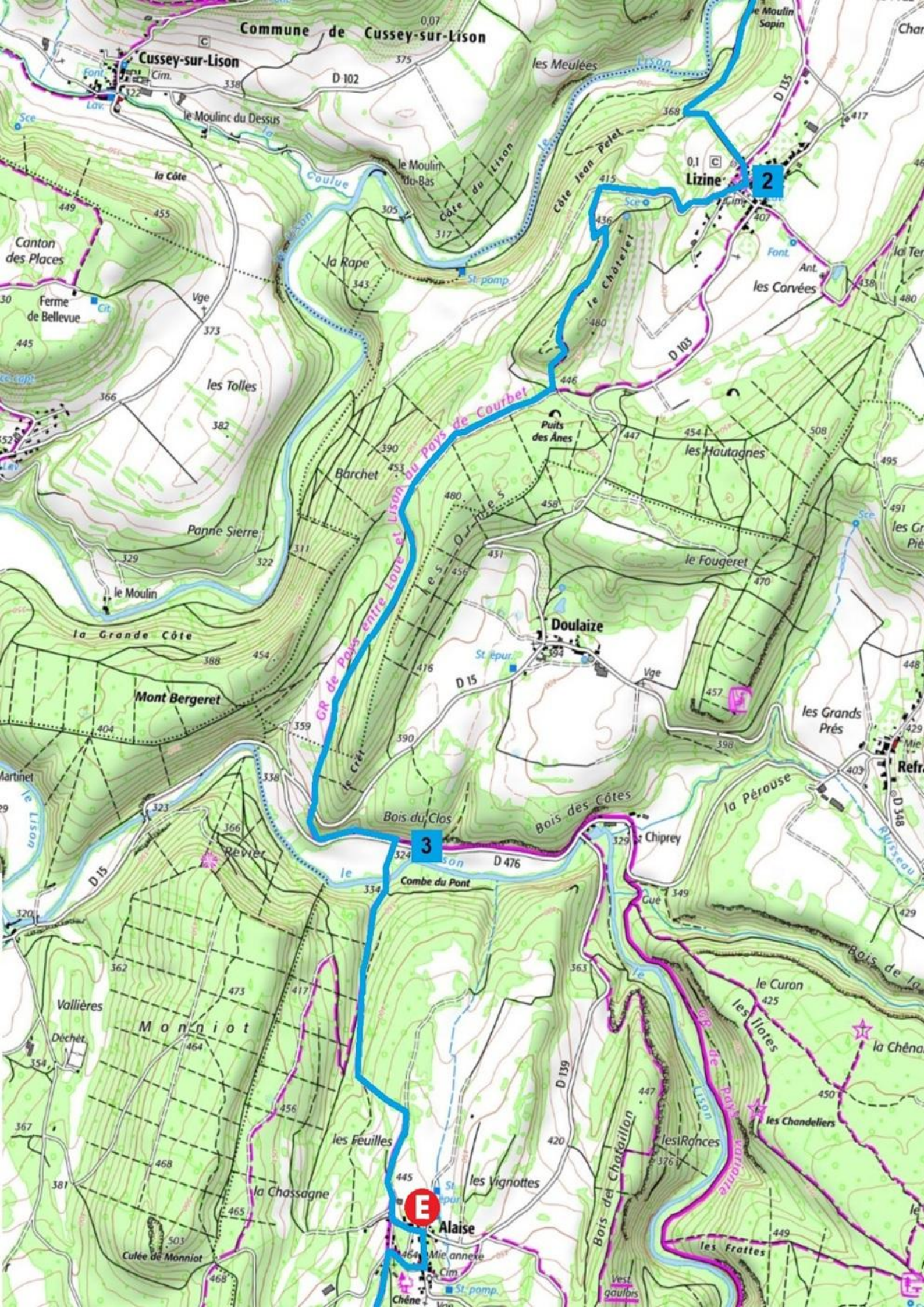
Lizine

Het gebied rond Lizine is al zeer lang bewoond. Het vroegste overblijfsel van de mens is een grafheuvel uit de Hallstatt tijd, genoemd naar Hallstatt in de Oostenrijkse Steyermark en verder zijn er munten en sieraden uit de Gallo-Romeinse tijd gevonden. Lizine wordt in 1148 voor het eerst vermeld in een bul van Paus Eugenius III. In de Middeleeuwen vormt Lizine een zelfstandige Heerlijkheid. Bij de Vrede van Nijmegen in 1678 komt het dorp samen met de Franche-Comté aan Frankrijk toe. De van oorsprong 12e eeuwse dorpskerk Église Saint Antoine met een 14e eeuwse klokkentoren, is in 1740 bijna geheel vernieuwd en heeft een rijk kerkinterieur, dat dateert uit 1770. Het bestaat uit een

preekstoel, een monumentaal altaarstuk en doopfont in houtsnijwerk, gesigeneerd met Auguste Fauconnet, meestertimmerman en beeldhouwer uit het Val d' Usier. Van de oorspronkelijk drie kastelen in Lizine zijn alleen nog enige restanten zichtbaar. Nabij de Église Saint Antoine staat ook het bidkapelletje voor de God van Barmhartigheid uit 1668, geschonken door de families Guye en Henriët, uit dankbaarheid dat het dorp bewaard is gebleven voor cholera. Daarnaast had Lizine een drietal kastelen. Het oudste kasteel stamt uit de 14e eeuw, waarvan het portaal nog steeds aan de oostelijke uitgang van het dorp te zien is. Het 'kasteeltje', een huis uit 1660, dat dienst deed als bakoven en wellicht als gevangenis, is te zien in het 'Musée des Maisons Comtoises' in Nancray. Het derde kasteel stond op de heuvel van Châtelet. Het was een versterkt huis, bestaande uit een hoofdgebouw geflankeerd door twee torens, dat aan het einde van de 17e eeuw is verwoest. In de oude dorpskern vinden we nog verschillende boerderijen in de karakteristieke stijl van Haut-Doubs uit de 17e tot 19e eeuw.

Dagwandeling 3 – Circuit Gustave Courbet - 19 KM

Lengte

De totale afstand van deze dagwandeling is 19 KM

Startpunt

Alaise is het startpunt en het eindpunt is Déservillers

Parkeren

In Alaise bij het lavoir aan de Rue Alphonse Delacroix. Op eindpunt in Déservillers op de parkeerplaats van Rue d'Église

Accommodatie

Hotel Le Champ des Lys
15 D Grande Rue
FR - 25330 Amancey

Routemaker

Charles Aerssens

Traject Alaise - Sorce du Lison - Déservillers 19 KM

Deze dagwandeling vormt de derde etappe van het Circuit Gustave Courbet. We starten bij het lavoir in Alaise. De route volgt eerst de rood-witte markering van de GR590 door het Forêt de Fertans naar Nans-sous-Sainte-Anne. Op weg naar de Source de Lison verlaten we de GR590 en vanuit de Vallée du Lison klimt de route naar de D103. Via Combe Fagot en de boshelling van Falouse pakken we de route van de GR590 weer op. Zo komen we in Montmahoux en bereiken na 3 kilometer Déservillers op de zuidrand van het Plateau van Amancey. De wandeling gaat door uitgestrekte bossen en golvende weiden. De routemarkering is voldoende maar de routekaarten IGN 1:25 000, 3324ET Arc-et-Senans - Quingey en 3424OT Ornans - Source de la Loue met de GR de Pays entre Loue et Lison du Pays de Courbet zijn beslist nodig!! De routemarkering onderweg is voldoende, maar de routekaarten met de GR de Pays entre Loue et Lison du Pays de Courbet en een wandelboekje of GPS, zijn beslist handig!!

Routebeschrijving

1 De wandeling van vandaag vertrekt bij het lavoir van Alaise aan de D139 aan de Rue Alphonse Delacroix. We volgen de Rue Alphonse Delacroix tot op de kruising net voor de Église St. Jean Baptiste en de Mairie de la Commune Associée d'Alaise, waar we rechtsaf de Rue de Sur Scey inslaan. Hier staat een zuil met crucifix met op de sokkel de tekst: 'Laudetur Jesus Christus 1829'. Deze calvaire stond aanvankelijk voor de Église St. Jean Baptiste, maar is in 1867 hierheen verplaatst. Het is nu opletten dat we de route van de GR590 linksaf naar het zuiden toe vervolgen over de Rue du Bois des Bornes en niet recht door de GR59 nemen. De asfaltweg voert ons na goed een kilometer naar het uitgestrekte Forêt de Fertans. Op de eerste splitsing volgen we naar links de GR590 over

de Chemin de Lescafette, die zich slingerend een weg zoekt door het dichte bos. Na bijna drie kilometer door het Forêt de Fertans leidt de route ons op een T-splitsing naar rechts tot aan de D492. We slaan hier linksaf in de richting van Nans-sous-Sainte-Anne en na een paar honderd meter kiezen we het bospad aan de rechterzijde van de doorgaande weg en lopen het bos in. Hier is het even oppassen om niet naar rechts af te dalen, maar links op een dijkje de gemarkeerde route van de GR590 te blijven volgen. Als het bos zich opent houden we naar links zicht op de D492 en wordt het bospad een onverharde weg, die ons over de Vieux Chemin de Salins naar Nans-sous-Sainte-Anne brengt.

2 Vanuit de Vieux Chemin de Salins wandelen we linksaf Nans-sous-Sainte-Anne in op de Grande Rue in en komen langs de dorpsbron. Hier hebben we naar het zuidoosten prachtig zicht op het keteldal waar het riviertje de Lison ontspringt. We vervolgen de Grande Rue en komen na het oversteken van de brug over de Lison vinden we de tweebeukige Laat-Gotische 15e eeuwse dorpskerk Église St. Urbain van Nans-sous-Sainte-Anne. Rechtsaf langs de klokkentoren met de typische torenspits van de Franche-Comté met geglaazuurde dakbedekking, wandelen we de Rue du Château in. Verderop passeren we het 15e eeuwse Château Mirabeau en een groot aantal huizen uit 17e tot 19e eeuw. We vervolgen onze route over de D103 in de richting van de belangrijkste bezienswaardigheid van Nans-sous-Sainte-Anne: Source du Lison. Bij het wegwijkpunt, waar de D103 naar links afbuigt, houden we rechts aan en vervolgen de route verderop op de D477. Als we de Pont de la Combe Fauche over de Ruisseau de Pres Pint zijn overgestoken, blijven we de D477 volgen tot we aan de parkeerplaats komen, die toegang geeft naar de Source du Lison.

3 De Source du Lison ligt aan het einde van het doodlopend dal, langs de indrukwekkende overhangende rotswand van de Grotte Sarrazinne. We bereiken het magische gat in de rotswand waaruit de Lison met bruisend geweld stroomt. Een plek die ook Gustave Courbet heeft geschilderd. Links zijn nog de resten van een voormalige smederij zichtbaar. Hier aan het "einde van de wereld" in de Creux-Billard, een keteldal van meer dan 50 meter hoog, gaat onze route links omhoog in de helling tot aan een imposante oude eik, meer dan 380 jaar oud en een omvang van bijna 5 meter. Rechtsom stijgt het pad tot aan de D103, de secundaire weg van Nans-sous-Sainte

Anne naar Crouzet-Migette. Wij lopen richting Crouzet en hebben een prachtig uitzicht over de Vallée du Lison in de richting van Nans-sous-Sainte-Anne. In de 2de haarspeldbocht gaat de route links het bos in en stijgt tot Combe Fagot. Met de topografische kaart en GPS wandelen we over de boshelling van Falouse oostwaarts en na goed één kilometer pakken we naar links de GR590 weer op. Door de helling noordwaarts komen we op de D15 en wandelen linksaf in de richting van Montmahoux.

4 De D15 volgend slaan we in de bocht linksaf in de richting van de Mont Mahoux, waarop in 1914 een kruis is opgesteld en vanwaar je een wijds panorama hebt op de omgeving en het dal van de Lison. Over de helling dalen we af en komen via de Chemin du Facteur weer op de D15. Linksaf langs het pittoreske waterreservoir staan we aan de Église Saint Point en wandelen naar rechts. Verder gaat het weer op de D15 en met de haarspeldbocht naar links komen we aan de Chemin Creux-qui-sonne en volgen hier de markering van de GR590. De laatste drie kilometers naar Déservillers zonder veel klimmen en dalen gaan over het asfalt. We passeren bij Creux de la Vieille Folle het diep ingesneden dal van het Bois de Montmahoux. Dan krijgen we zicht op Déservillers en voorbij Champs du Poirier bereiken we de bebouwing van het kleine Juradorpje. Bij de Église Sainte Agathe van Déservillers is het eindpunt van onze dagwandeling.

Omgevingsinformatie

Alaise

Het dorpje ligt op een hoogvlakte ten westen van het riviertje de Lison. Alaise komt in 1290 in bezit van de machtige familie van Chalon d'Arlay en blijft dit, deel uitmakend van de Heerlijkheid Montmahoux, tot in de 18e eeuw. Van een versterkte burcht resten enkel nog een paar muren en een toren, die onderdeel uitmaken van de voormalige kasteelhoeve. In de 19e eeuw wordt door een aantal historici betwist of het beroemde beleg van Alaisia, waar in 52 voor Christus Julius Caesar het Gallische leger onder leiding van Vercingetorix verslagen heeft, mede met de steun van de Germaanse ruiters, in Alaise heeft plaatsgevonden en niet in Alise-Sainte-Reine, zoals altijd is gedacht en onderzocht. Het is de vermaarde regionale architect Alphonse Delacroix (1807-1878) die hier in Alaise archeologisch onderzoek heeft gedaan en zijn ontdekkingen hebben de herinneringen aan de cultuur van het vroegere Gallië in Frankrijk meer aandacht gegeven. Om een einde te maken aan die controverse laat keizer Napoleon III tussen 1861 en 1865 opgravingen verrichten in de buurt van Alise-Sainte-Reine, die lijken te bevestigen dat het beleg hier inderdaad plaats vond en niet op de hoogvlakte aan de Lison. Recenter onderzoek met luchtfoto's en bodemonderzoek ondersteunen ook die stelling van Alise-Sainte-Reine. Het borstbeeld van Alphonse Delacroix uit 1885 siert een monument bij de Église St. Jean Baptiste, een van de oudste kerken in de regio, die stamt uit de 11e eeuw. Als Priorij behoort het tot de Abdij St. Paul van Besançon, zoals blijkt uit de pauselijke bul van 1139 van Paus Innocentius II. Het huidige kerkgebouw van de voormalige priorij bezit een schip met vlak plafond, een gewelfd koor uit de 13e eeuw. In de beuken vinden we kleine smalle boogvormige ramen, die vergroot zijn. De klokkentoren is massief en vierhoekig en heeft na de verbouwing van 1897 zijn huidige vorm gekregen. In de buurt van de Église St. Jean Baptiste vinden we ook een bron met de naam 'La Gauloise'.

Nans-sous-Sainte-Anne

Dit dorp ligt in een karakteristieke uithoek van de Jura en is al zeer vroeg bewoond. In de Grotte du Père Mitoulet, die onderdeel is van een uitgestrekt netwerk van grotten, zijn een aantal resten vanaf de periode van het Neolithicum gevonden. Het Neolithicum of steentijd is de periode in de geschiedenis van de mensheid waarin de overgang plaatsvindt van jagen en verzamelen naar akkerbouw en het weiden van kuddes, en die eindigt met de ontdekking van de metaalbewerking. Maar ook voorwerpen uit de Gallo-Romeinse tijd zijn bewaard gebleven. In de 12e eeuw verschijnt de naam Nans, van oorsprong een Gallische naam die zoveel betekent als "beek in een diep uitgesneden dal", voor het eerst in de geschriften. Sinds de Middeleeuwen behoort het dorp aan de Heren van Chalon, die in de 15e eeuw in Nans een kasteel bouwen. Het is ook al vanaf die tijd dat door het ruime aanbod van water uit de Lison en de Verneau er watermolens gebouwd zijn. In 1619 wordt er een watermolen in gebruik genomen, waarvan het waterrad een soort trommel of nokkenas met een hamer in beweging brengt. Metaal voor zeilen en wielspaken wordt bewerkt door het te kloppen met een hamer. Deze "industrie" is van regionaal belang. Getuige hiervan is de buiten het dorp gelegen in goede staat verkerende gebouwen van een smederij (Taillanderie), die dateert uit de 19e eeuw. Van deze fabriek is nu nog een boerderij-atelier overgebleven, waar tot in 1969 landbouwwerktuigen werden gemaakt. Deze uitstekend bewaard gebleven boerderij functioneert nog steeds en is toegankelijk voor publiek.

Source de Lison

De bron van de Lison ligt aan het einde van doodlopend dal in de bossen tussen Crouzet-Migette en Nans-sous-Sainte-Anne. Het riviertje de Lison ontspringt hier met een indrukwekkende waterval uit een grot aan de voet van een spectaculaire kalksteenwand. Een klein paadje leidt over trappen naar de brongrot van de voorheen ondergrondse rivier, die door de Gorges du Lison langs Nans-sous-Sainte-Anne, Cussey-sur-Lison en Échay uitmondt in de Loue. Het is een populaire toeristische attractie, die aan het einde van de 19de eeuw wordt bedreigd door de industrialisatie. Aan de bron zijn nog de resten zichtbaar van de voormalige smederij, waarvan de eigenaar in 1899 het water van de Lison via een goot wil afleiden naar zijn door waterkracht aangedreven smidse!

De inwoners van het nabijgelegen dorpje Nans-sous-Sainte-Anne verzetten zich hiertegen en doen een beroep op Charles Beauquier (1833-1916), die met succes op 21 april 1906 de eerste wet voor milieubescherming, de "Wet Beauquier" een wet tot stand doet komen. Met deze wet wordt de Source du Lison een beschermd gebied. Gelegen aan het Circuit Gustave Courbet is ook bekend dat deze plek onderwerp geweest van verschillende schilderijen van Gustave Courbet, waarvan er ten minste één op de site is geschilderd.

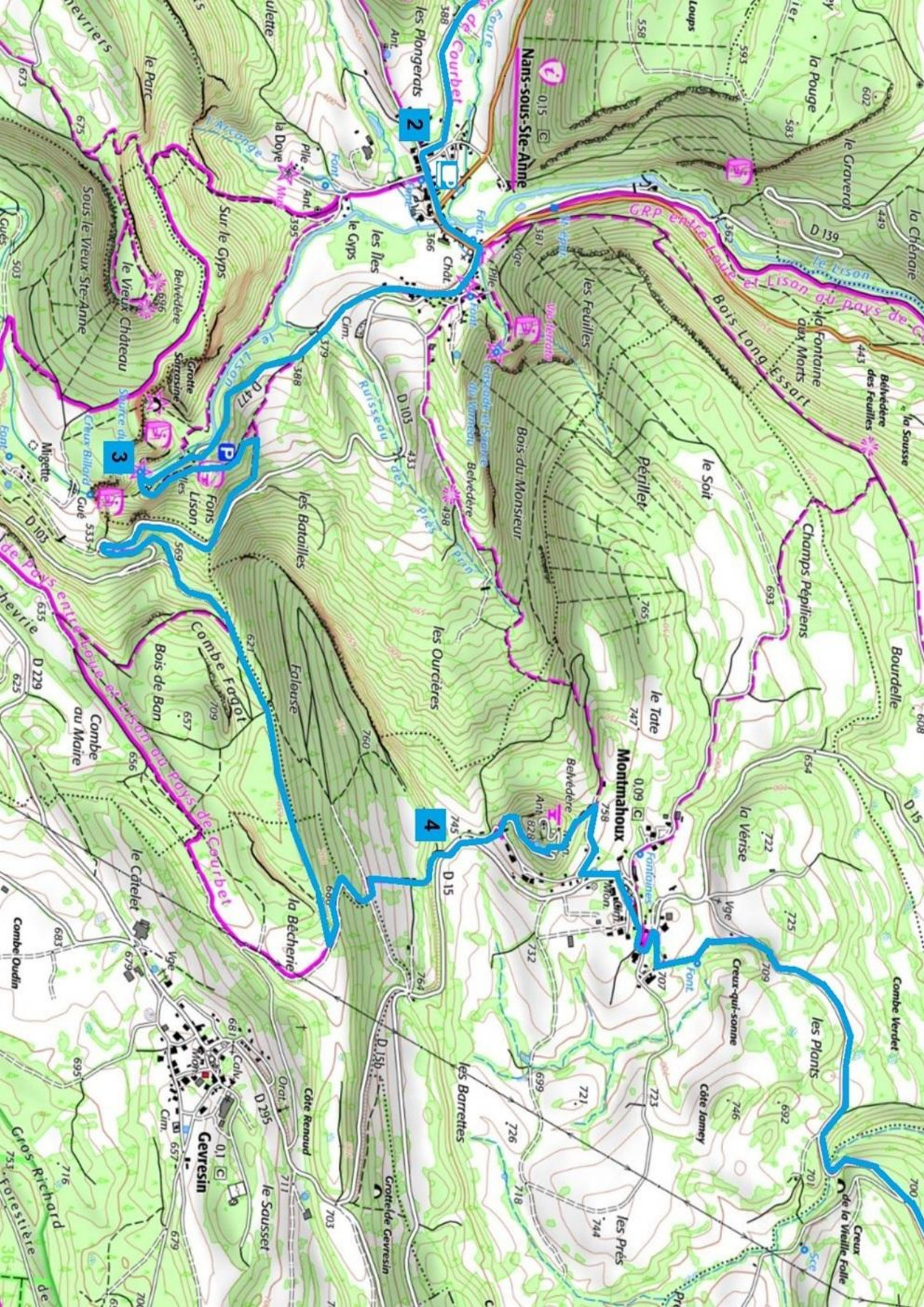

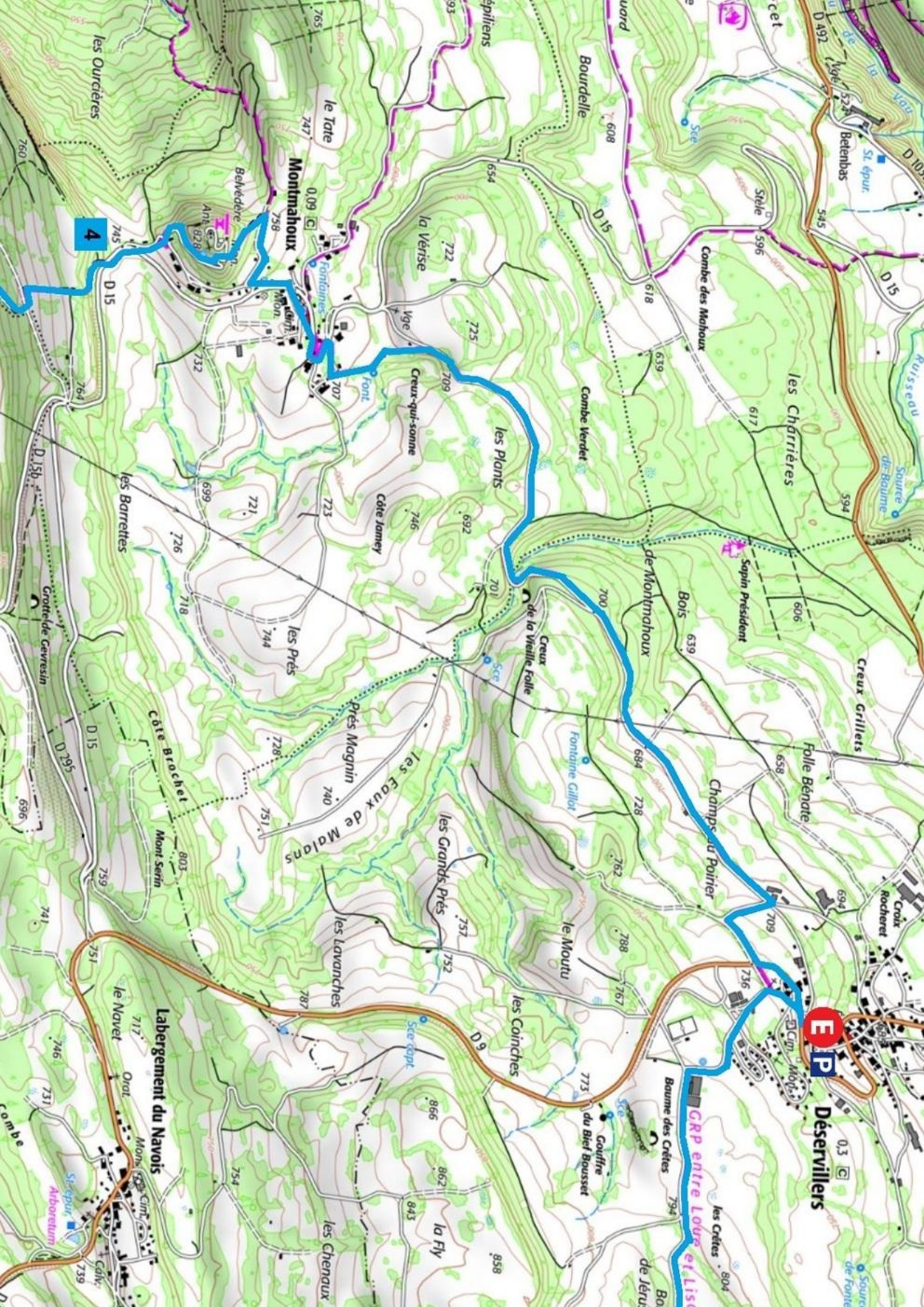
Montmahoux

De oorsprong van Montmahoux gaat terug tot de bouw van een Middeleeuwse burcht in 1259 door Jean de Chalon. In een oorkonde duikt dan voor het eerst de naam "Monmaour" op. In de loop der tijd verandert de schrijfwijze Castrum Montis Majoris (1272), Montmajor (1276), Montmahou (1475) en Montmaou (1542) naar de huidige naam. Naast deze burcht ontstaat in 1262 het gelijknamige gehucht. In 1267 krijgt Montmahoux bepaalde vrijheden, die in 1309 verder worden uitgebreid. Onder de familie Chalon-Arlay ontwikkelt zich Montmahoux tot een belangrijke Heerlijkheid. De burcht en het dorpje worden in 1480 door de troepen van Lodewijk XI verwoest en de streek verarmt doordat het herhaaldelijk in oorlogen wordt meegesleurd. Pas in 1639 na verwoesting door de troepen van Hertog Bernhard von Sachsen-Weimar tijdens de 30-jarige oorlog wordt het dorp weer opgebouwd. Bij de Vrede van Nijmegen in 1678 komt het dorp samen met de Franche-Comté aan Frankrijk toe. In 1703 wordt het dorp door een grote brand getroffen. Nu zijn van de Middeleeuwse burcht nog slechts enkele restanten zichtbaar. Even buiten het dorp vinden we de Mont Mahoux, waarop in 1914 een kruis is geplaatst door de Graaf van Montrichard en de inwoners van Montmahoux. Er is ook een ologskerkhof voor omgekomen Franse verzetsstrijders. Vanaf deze plek heb je een wijds panorama op het dal van de Lison en de wijde omgeving tot aan de Mont Blanc bij goed zicht.

Dagwandeling 4 – Circuit Gustave Courbet - 19 KM

Lengte

De totale afstand van deze dagwandeling is 19 KM

Startpunt

Déservillers is het startpunt en het eindpunt is in Longeville aan de D32 op de Grand Rue bij het lavoir!

Parkeren

In Déservillers bij Église Sainte Agathe. Op eindpunt in Longeville aan de D32 op de Grand Rue bij het lavoir!

Accommodatie

Hotel Le Champ des Lys
15 D Grande Rue
FR - 25330 Amancey

Routemaker

Charles Aerssens

Traject Déservillers - Bolandoz - Longeville 19 KM

Deze stevige dagwandeling vormt de vierde etappe van het Circuit Gustave Courbet. We starten bij Église Sainte Agathe in Déservillers. De route volgt de rood-witte markering van de GR de Pays entre Loue et Lison du Pays de Courbet langs de zuidrand van het Plateau van Amancey. We wandelen langs de Roche de Rochanon naar Bolandoz om vandaar in oostelijke richting de randen van het Plateau van Amancey te volgen. Komend langs Aire de la Résistance en door typisch Juralandschap met afwisselend weiden en bossen bereiken we bij La Loyère (924 m) het hoogste punt van het Circuit Gustave Courbet. Het eindpunt ligt in Longeville aan de D32 bij het lavoir. De routemarkering is voldoende, maar de kaarten IGN 1:25 000, 3324ET Arc-et-Senans-Quingey, 3424OT Ornans-Source de la Loue, met GR590 en GR595 en wandelboekje GR® de Pays Loue Lison au Pays de Courbet of GPS, zijn beslist handig!!

Routebeschrijving

1 We vertrekken vanaf het parkeerplaatsje voor de Église Sainte Agathe in Déservillers en steken de D9 over en klimmen door het buurtje Faubourg St. Marc tot aan het wegwijk aan de rechterzijde. Hier pikken we naar links de route van de GR590 weer op. We komen verderop langs het waterreservoir en bereiken op de kruising een groot agrarisch complex. De route gaat hier linksaf in oostelijke richting door open terrein. Na goed één kilometer passeren we het Bois de Jérusalem met de Gouffre de Jerusalem, een van de grootste grotten in de directe omgeving van Déservillers, een speeltuin voor speleologen. Als we het asfalt verlaten bij de vervallen Ferme de la Broche, gaat de route verder over een onverhard pad. We dalen af naar de Ruisseau de Rochanon, die we bij het

het bruggetje oversteken. We komen terecht in een echte kloof met woest kolkend water. De route gaat naar links over het asfalt tussen de loodrechte rotsen van de Roche de Rochanon. Het is hier dat in 1721 Monsieur Guyonvernier op de fundamenteën van een oud bouwwerk uit de 16e eeuw watermolens en een smederij gebouwd zou hebben, die tussen 1860 en 1870 zijn verdwenen. Wij zien slechts een Mariabeeld dat aan de rechterzijde in de rotsen staat.

2 We volgen de verharding door de kloof om na 500 meter linksaf een bospad te kiezen dat door het Bois des Millières afdaalt naar het open landschap van Champs de Buges. Links aanhoudend passeren we grote landbouwschuren en gaat het onverharde pad over in asfalt. Met de bocht naar rechts richting Bolandoz komen we langs de veldkapel Notre Dame des Aventures met een 15e eeuwse Mariabeeld. We bereiken bij het wegwijkpunt van de D492, die we vervolgen tot op de kruising met de D32. Hier staat een klein gebedshuis met gevelsteen, opgericht ter nagedachtenis aan Jean Antoine Demontrond, overleden in Bolandoz op 18 juli 1841. Rechttuit over de Rue de Salins staan we midden in Bolandoz op de kruis-

sing van de D492 en de D32 bij de eerste van een tweetal dorpsbronnen uit de 19e eeuw, de Fontaine Marianne. Deze dorpsbron uit 1875 staat voor het lavoir en is getooid met de buste van het symbool van de Franse Republiek: Marianne. Als we rechtsaf de Grande Rue, de D32 vervolgen, komen we nabij de kaasmakerij langs nog een dorpsbron uit hetzelfde jaar als de Fontaine Marianne. Bij de laatste huizen van Bolandoz gaan we bij de Gîte d'Étape Le Sauteray naar rechts en volgen het asfalt tot de T-splitsing en gaan we linksaf naar de Ruisseau du Dard.

3 We dalen af naar de Ruisseau du Dard, die we oversteken en waar we naar rechts het bospad volgen. Bij Bas des Maits hebben we links een weiland met stal en hier voert de route ons het bos in naar Sous la Roche. Met een bocht naar rechts komen we op een T-splitsing. Linksaf volgen we de verharding langs enkele stallen tot op een hoog gelegen punt met windmolen. Hier staat ook het verzetsmonument Aire de la Résistance. Het is de plek waar van mei tot september 1944 een 15-tal luchtlandingen hebben plaatsgevonden met als dekmantel 'Gibier' in het open gebied van Reugney, waarbij militairen en materiaal zijn afgeworpen om het verzet van de F.F.I. (Forces Françaises de l'intérieur), groep Loue-Lison, in gevechten tijdens de bevrijding van Frankrijk te ondersteunen.

4 Bij dit Monument Aire de la Résistance. Gaat de route rechtsaf over de GR590 zuidoostwaarts om vervolgens naar links en op de Y-splitsing nogmaals links de zuidelijke rand van het Plateau van Amancey te volgen. We wandelen door het typische Juralandschap waar grasland en bossen in elkaar overgaan in een licht glooiend terrein. We passeren na goed 2 kilometer de ruïne van de vervallen en door struikgewas overwoekerde Ferme d'Arondel. Zo komen we verderop aan de D6, die we een paar honderd meter naar links volgen langs Les Favières. Dan laat de rood-witte markering ons naar rechts gaan en begint in het bos de lange, moeizame klim over de Côte des Sapenets, naar een hoogte van 924 meter. Bij La Loyère bereiken we het hoogste punt van het Circuit Gustave Courbet. Toch is het hier opletten, omdat de routemarkering ons even in de steek laat. De afslag naar links mag niet gemist worden! Enigszins verscholen in het bos ontdekken we weer een routeaanduiding van de GR590. Twee kilometer scheiden ons nog van het eindpunt aan de D27. Afdalen door het bos kost niet veel energie meer en het pad is breed en gaat uiteindelijk over in asfalt. Over het asfalt van de D27 dalen we langs een enkele haarspeldbochten af richting tot we bij de routemarkering linksaf naar de bebouwing in Longeville het bos verlaten en in Longville bij het lavoir op de Grand Rue uitkomen op het eindpunt van deze dagwandeling.

Omgevingsinformatie

Déservillers

De geschiedenis van het dorpje gaat ver terug. Opgravingen van een Gallo-Romeinse Villa wijzen op een vroege bewoning van het gebied rond Déservillers. In de 12e eeuw behoort Déservillers tot de Heerlijkheid Scey en in de 13e eeuw tot Mont Mahoux. Later in de 16e eeuw ontstaat er een Kastelanie onder de macht van de Spanjaarden en de Heren van Ornans. Bij de Vrede van Nijmegen in 1678 komt het dorp samen met de Franche-Comté aan Frankrijk toe en wordt gekocht door François Simonin uit Ornans en Pierre Patouillet, een koopman uit Salins. Het dorp geldt als de wieg van de Franse kaas Comté, die afkomstig is uit deze streek. Al in 1273 wordt er al een kaasmakerij in Déservillers vermeld. De drie dorpsbronnen van Déservillers stammen uit de 19e eeuw en in de oude dorpskern zijn talrijke boerderijen in de karakteristieke stijl van Haut-Doubs uit de 17e tot 19e eeuw behouden. Maar het is vooral de Église Sainte Agathe, die in het oog springt met haar typische torenspits, zoals die in de Franche-Comté voorkomt met geglazuurde dakpannen. De huidige kerk uit 1730 is gebouwd op de plek van een oudere kerk (1243) met behoud van de vroegere klokkentoren en toegangsportaal uit de 15e eeuw. Aan beide zijden van het portaal zien we links David met het hoofd van Goliath en rechts een boer met uil. Het hoofdaltaar is in 1758 gebeeldhouwd door Augustin Fauconnet, de meester van Goux-les-Usiers met de schildering van de H. Agatha, het tabernakel is van 1766 en is in 1767 verguld. De preekstoel is waarschijnlijk uit dezelfde tijd met een sculptuur van de H. Lucia en de en H. Barbara.

Rocher de Rochanon

In een smalle kloof ten zuiden van Bolandoz ligt aan de Chemin de Rochanon deze rotspartij met Mariabeeld in de wand. Ook de Ruisseau de Rochanon wringt zich er met een waterval door de kloof. Deze bergbeek vindt zijn oorsprong in de Bolandoz op een hoogte van 854 m onder de naam Ruisseau de Abyssines en die van naam in Ruisseau de Rochanon bij de Rocher de Rochanon, als het plotseling in een canyon tuimelt met een 20 meter hoge waterval. Hij heeft ooit de watermolen van Rochanon gevoed. Hier staan nu nog de ruïnes van de eerste watermolen uit de 16e eeuw, die in de 18e eeuw herbouwd is door Guyonvernier, maar die in de 19e eeuw verlaten is vanwege de moeilijke toegang tot deze plek en de onregelmatige waterloop van de Ruisseau de Rochanon. Tegenwoordig is er niet veel meer van de gebouwen over, behalve een muur, die een oude dam is van de verdwenen Moulin de la Roche.

Notre Dame des Aventures

Deze kapel in het buitengebied van Bolandoz dateert uit 1885 en is gebouwd op de plaats van een oud leprozenhuisje. Het herbergt een beeld van Notre-Dame-des-Aventures uit de 15e eeuw. In Bolandoz zijn geschiedenis en erfgoed rond deze kapel nauw met elkaar verweven. Bezorgd om deze karakteristieke plek te behouden, heeft een groep enthousiastelingen de vereniging La Chapelle Notre-Dame des Aventures opgericht, met als doel dit historische gebouw, gelegen aan een wandelpad, te restaureren en te verfraaien. Het religieus erfgoed kan zo een levende en gastvrije herinnering aan toekomstige generaties waarborgen.

Bolandoz

Al in de IJzertijd bewoont de mens het vruchtbare gebied ten noorden van Bolandoz. Maar sinds de 13e eeuw staat Bolandoz onder voogdij van de kleine Heerlijkheid Maillot, die toebehoort een plaatselijke adellijke familie en is onderworpen aan de Heerlijkheid Scey. In de 14e eeuw oefent Jean de Bolandoz een schrikbewind uit in het gebied, neemt het kasteel van de Graaf van Scey in beslag en terroriseert de hele regio als Heer van Scey. Hij haalt hiermee de woede van Gravin Marguerite, voor het afzetten van de Graaf van Scey op zijn hals. Na zijn veroordeling en executie worden zijn eigendommen geconfisqueerd en gaat zijn bezit rechtstreeks over naar de Graven van Bourgondië. Bij de Vrede van Nijmegen in 1678 komt het dorp samen met de Franche-Comté aan Frankrijk toe. In 1698 maken de inwoners van Bolandoz gebruik van een koninklijk

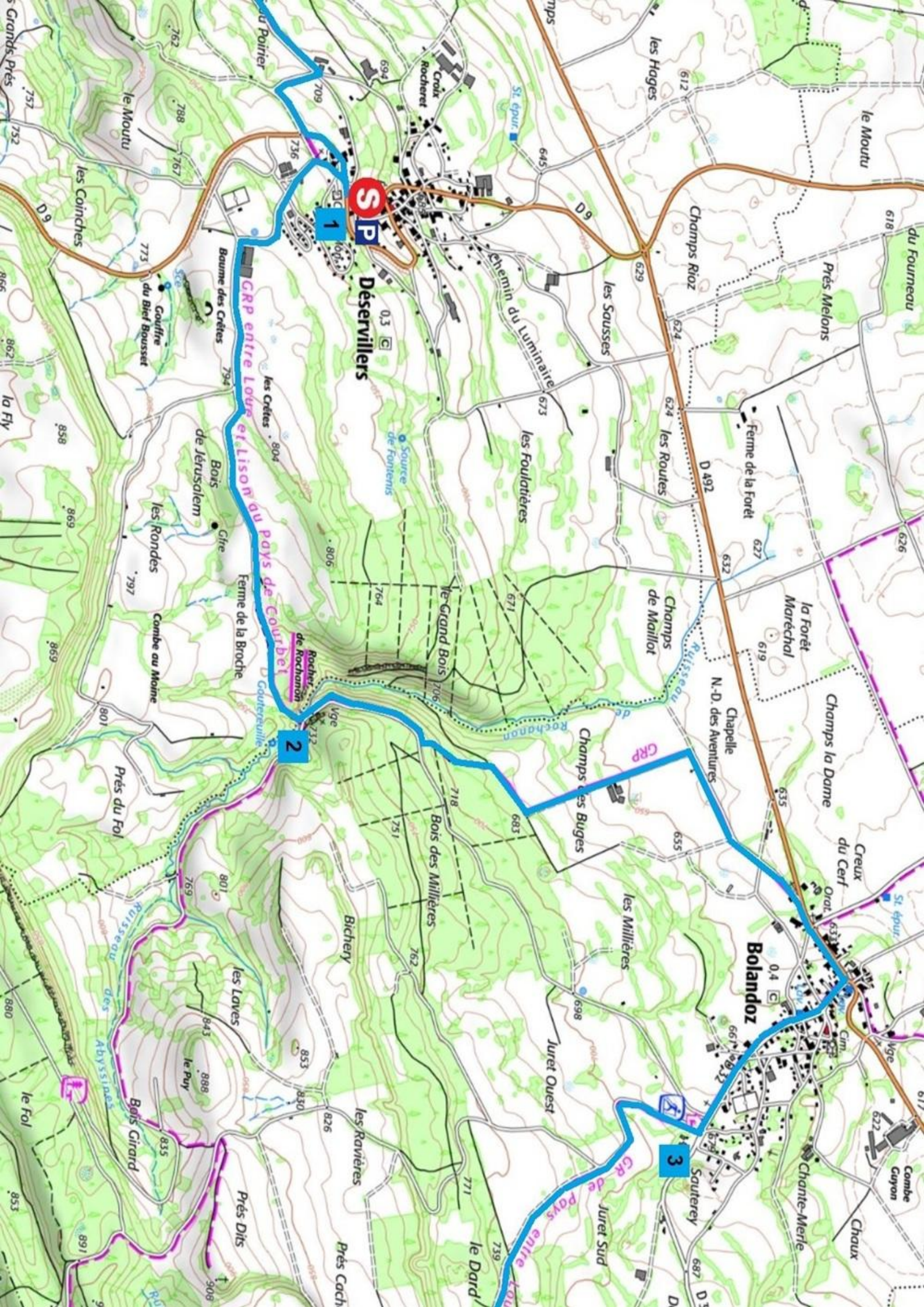

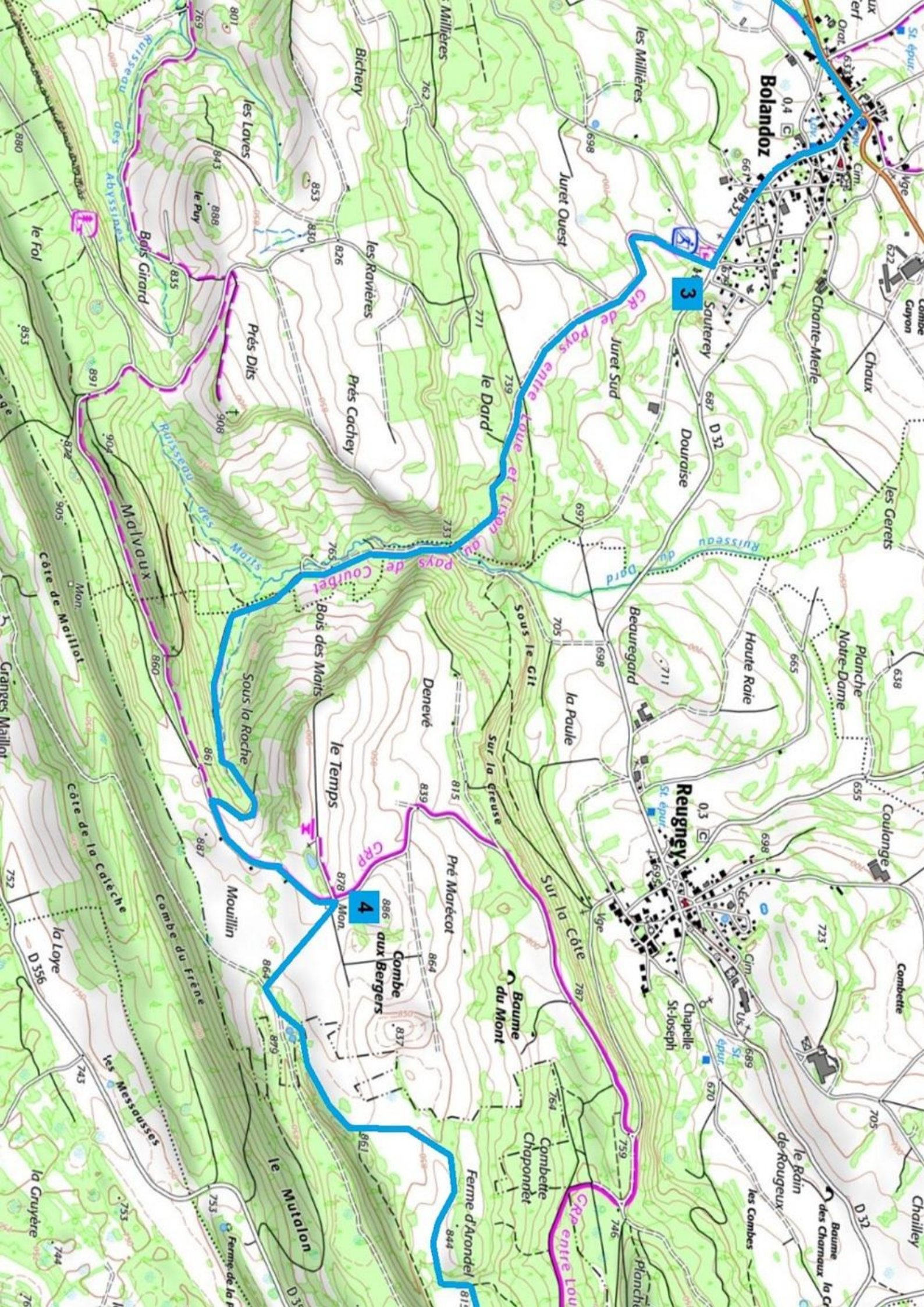
besluit om het dorp te kopen en krijgen daardoor eigen autonomie en zeggenschap over de kerk. Dit belet niet dat het dorp afhankelijk blijft van de parochie van Chantrains, waaraan het sinds de 13e eeuw is verbonden. Bij de Franse Revolutie accepteert Bolandoz de wetten van de Republiek niet en het leger komt in 1793 tussenbeide, maar het dorp blijft tot het einde van de 18e eeuw opstandig. Tot het midden van de 19e eeuw floreert het dorp Bolandoz dankzij een economie die gericht is op de zuivelproductie. In 1848 zijn er drie kaasfabrieken in het dorp. In de jaren 1893 en 1955 wordt Bolandoz door zware dorpsbranden getroffen. Bezienswaardig is de driebeukige Église St. Georges, die in 1723 gebouwd is, met een rijk interieur dat enkele beelden uit de 15e en 18e eeuw heeft. Daarnaast heeft Bolandoz een drietal lavoirs. Tegenwoordig is de bron van inkomsten van het fokken van melkkoepen en de productie van kazen, waaronder de provincie. Er is nu nog maar één kaasmakerij over Als toeristische activiteit is de omgeving voor wintersport in trek als skilanglaufgebied!

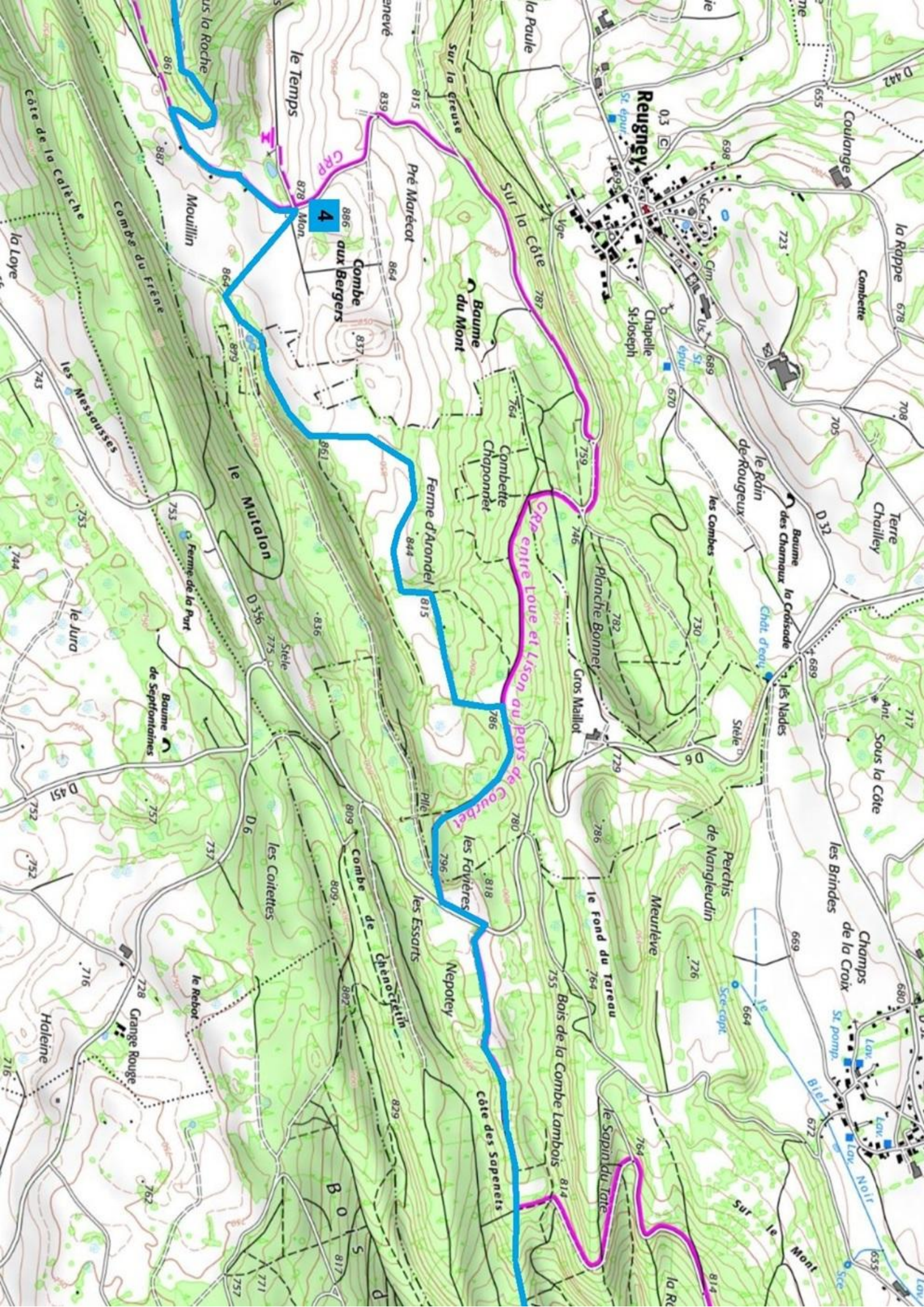
Aire de la Résistance.

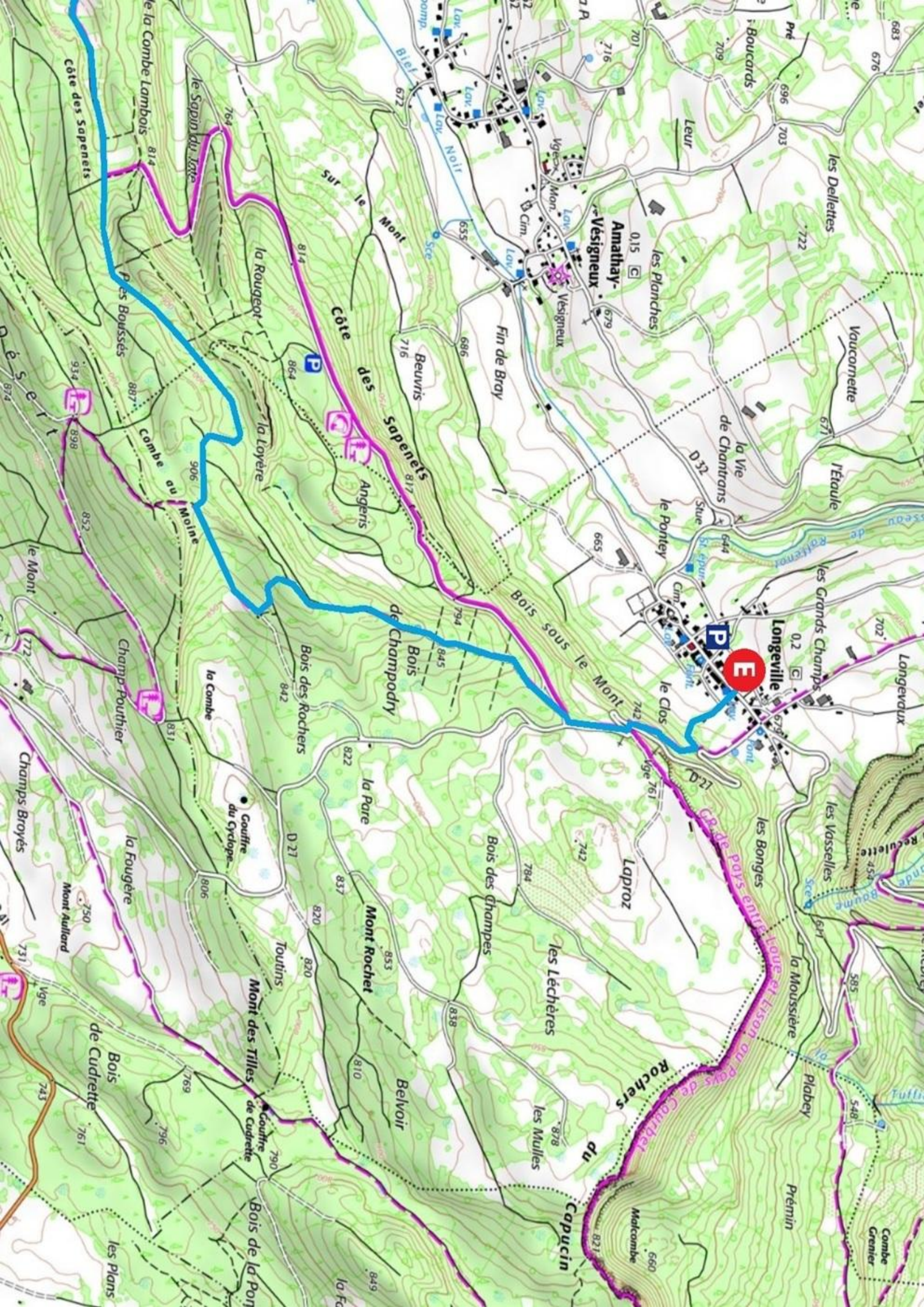
Op deze plek op het Plateau van Amancey ten zuiden van Reugney vinden van 1 mei tot 16 september 1944 een 15-tal nachtelijke luchtoperaties plaats. Onder de codenaam 'Gibier' zijn met parachutes meer dan 100 containers met wapens en oorlogsmateriaal afgeworpen op door de maquis gemarkeerd terrein om het verzet van de F.F.I. (Forces Françaises de l'intérieur), groep Loue-Lison, in hun guerrilla-acties tijdens de bevrijding te ondersteunen. Ver van de garnizoenen van de Duitse Wehrmacht, die gestationeerd is in Besançon, Valdahon en Pontarlier, wordt het materiaal verstoppt in de schuren van de omliggende dorpjes. Ook worden er Engelse, Franse en Amerikaanse officieren gedropt in groepjes van drie. Deze speciale commando's voor de Doubs worden gehuisvest in de bijgebouwen van het Château de Maillot met actieve medeweten van de eigenaar. Opmerkelijk is dat deze nachtelijke luchtoperaties door de Duitsers niet is opgemerkt en het verzet daardoor een bijdrage heeft kunnen leveren aan de opmars van de Geallieerden en de bevrijding van Frankrijk.

Dagwandeling 5 – Circuit Gustave Courbet - 19 KM

Lengte

De totale afstand van deze dagwandeling is 19 KM

Startpunt

Église St. Nicolas in Longeville is het startpunt en het eindpunt is in Lods aan de brug over de Loue

Parkeren

Longeville bij de Église Sainte Agathe. Op eindpunt in Lods, parkeerplaats aan de brug over de Loue aan de D67

Accommodatie

Hotel Le Champ des Lys
15 D Grande Rue
FR - 25330 Amancey

Routemaker

Charles Aerssens

Traject Longeville - Source de la Loue - Mouthiers-Haute-Pierre - Lods 19 KM

De vierde etappe van het Circuit Gustave Courbet is opnieuw een stevige dagwandeling. We starten bij Église St. Nicolas in Longeville. De route volgt de rood-witte markering van de GR590 langs de oostzijde van het Plateau van Longeville. We wandelen over de Rochers du Capucin met Belvédère Le Moine de la Vallée en Belvédère de Renédale om dan af te dalen naar de Source de la Loue. Vanaf de bron gaat de route op de oever van de Loue door de Gorges de Nouailles naar Mouthiers-Haute-Pierre om vandaar aan de zuidzijde van de Loue op de flanken van de hellingen waar het Circuit Gustave Courbet bovenlangs gegaan is, naar het eindpunt van deze dagwandeling Lods. De routemarkering is niet overal even goed aangegeven en zo kunnen de routekaart IGN 1:25 000, 3424OT Ornans - Source de la Loue met de GR590, de GPS met GPX-bestand en wandelgids GR® de Pays Loue Lison au Pays de Courbet, tot steun zijn!

Routebeschrijving

1 Voor deze dagwandeling vertrekken vanaf de Église St. Nicolas in Longeville. We volgen de D32 over de Grande Rue oostwaarts tot aan het lavoir en slaan hier rechtsaf de Rue du Chateau in. Rechthout gaat de route over in een onverhard pad, dat met de bocht naar links klimt tot aan de haarspeldbocht van de D3227. Hier volgen we meteen rechtsaf het gemarkeerde bospad rechtsaf tot we opnieuw na de klim op het asfalt van de D27 uitkomen. Nog een haarspeldbocht volgend pikken we in de bocht bij het wegruis rechthout de route van de GR590 op en wandelen over het wildrooster in oostelijke richting, de rood-witte markering volgend. Waar de onverharde weg naar rechts afbuigt, blijven we de bosrand aan de lin-

kerzijde volgen voorbij een stal. Het pad verloopt boven aan de helling, die steil afzinkt naar het dal van de Loue. Geregeld hebben we wijds vergezichten naar het noorden met de Loue diep onder ons. We wandelen boven over de Rochers du Capucin, kalkrotsen die hier met een hoogte van 800 meter dominant de Vallée de la Loue beheersen. Zo komen we aan het prachtige uitzichtpunt Le Moine de la Vallée. Hier is het panorama wijds met Villafans en Lods in het noordwesten en Mouthier-Haute-Pierre in het noorden, haast binnen handbereik en de Gorges de Nouaillies naar het zuidoosten met alle rotsformaties aan de overzijde van de Loue. Een plek om even te genieten. Indrukwekkend!!

2 Verder over de Rochers du Capucin bereiken we de parkeerplaats, die toegang geeft tot het uitzichtpunt Le Moine de la Vallée. Even volgen we nu de D376 tot Grange Carrée. Hier voert ons de GR590 linksaf en verderop naar rechts terug naar de helling van Vallée de la Loue. We houden de steile helling van Malchenaux aan de linkerkant en blijven op het pad, waar aan de linkerkant op korte afstand het Belvédère de Renédale ligt, dat een indrukwekkend uitzicht biedt op de Gorges de Nouaillies, de Roche d'HautePierre aan de noordzijde van Mouthier-Haute-Pierre en de Vallée de la Loue. Van hier voert ons de route van het Circuit Gustave Courbet zo'n twee kilometer in zuidwestelijke richting boven langs de bergkam van de diepe rivierkloof. Aangekomen op een viersprong gaat het linksaf en dalen door het Bois du Lord af naar de parkeerplaats ten noorden van Ouhans. Vanaf de parkeerplaats verdiept zich het dal en mondt uit in een dalpan, waarin de Loue aan de voet van een ruim 100 meter hoge kalkwand ontspringt.

3 We lopen omlaag en staan na een laatste bocht plotseling in het indrukwekkende keteldal van de Source de la Loue met steil oplopende rotsen. We nemen alle tijd om te pauzeren en ons te laten imponeren door dit indrukwekkend natuurfenomeen. Wij zijn sprakeloos. Toch gaat de route nog verder. We verlaten het keteldal en volgen weer de GR590, die nu stroomafwaarts op de westelijke oever van de Loue door de Gorges de Nouaillies verloopt. Het is nog een inspannende wandeling om op deze oever van de Loue door de smalle kloof de bruisende en kolkende rivier vanaf de oorsprong te vervolgen. Met zijn 300 meter hoog oprijzende rotswanden is deze dicht beboste, lommerrijke kloof smal en slingert met een aantal ruime bochten vanaf de bron, waarbij we zo'n 180 meter hoogte verliezen. Onderweg komen we langs de Grotte de Nouaillies en een enkele keer veroorzaakt een van de helling stromend beekje en wat natte en glibberige passage. Hekwerk zorgt hier voor veilige doorgang.

4 Bij de waterkrachtcentrale aangekomen gaat de route verder op de andere oever en hebben we weer even asfalt onder onze voeten. Rechts van ons in de helling ligt de Source du Pontet en Grotte des Faux Monnayeurs. We wandelen door tot aan de wegwijzer van de Haute Vallée de la Loue met daarop de richting naar Mouthier (25 minuten) en Cascade de Syrat (15 minuten). Wij kiezen de richting naar Mouthier-Haute-Pierre. We komen nu aan de eerste huizen van Mouthier-Haute-Pierre, die direct aan de snelstomende Loue liggen. We slaan rechtsaf de Rue du Pont in en komen aan de stenen brug uit de 16e eeuw over, die de beide oevers van de Loue met elkaar verbindt. Hier steken we het water over en vervolgen de GR590 westwaarts. Een pittige klim wacht op ons. We bereiken punt 507, waar het asfalt ophoudt en de weg onverhard doorloopt. Na een honderdtal meter kiezen we ervoor naar Lods af te dalen. Eerst door het bos van La Ressille en dan door de weilanden. Bijna bij de Loue aangekomen in Le Bief Poutot passeren we nog een klein waterkunstwerkje. Op een rad zijn conservenblikken gemonteerd, die van een brommerwiel een Perpetuum Mobile maken. Zo bereiken we de oude stenen brug, de pitoreske entrée van Lods. De dagwandeling zit erop!

Omgevingsinformatie

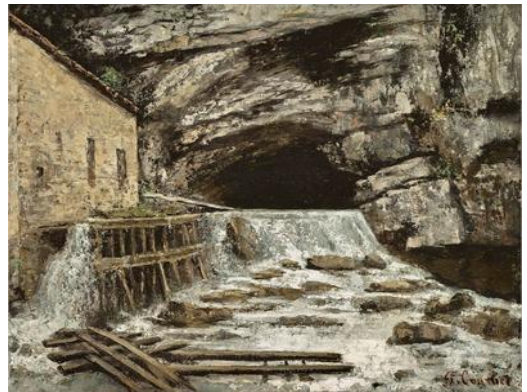
Longeville

Het dorp ligt op 670 meter hoogte op het Plateau van Longeville ten westen van de bovenloop van de Loue aan de voet van de Mont Rochet (853 m). Dit Plateau van Longeville bestaat hoofdzakelijk uit weidegebied. Naar het noorden duikt de Ruisseau de Raffenot vanaf het plateau het dal van de Loue in. In zuidwestelijke richting ligt het Bois du Désert dat een hoogte van 930 meter bereikt en waar het voorafgaande traject van de GR590 doorloopt. Naar het oosten wordt het plateau begrensd door de steile hellingen van het diep ingesneden erosiedal van de Loue met de markante rotswanden van de Rochers du Capucin. In 1120 wordt Longeville voor het eerst in een oorkonde vermeld en in de Middeleeuwen hoort Longeville tot de Heerlijkheid Châteauneuf. De dorpskerk Église Saint Nicolas stamt uit 1235, maar raakt in verval na de verschillende oorlogen in de 17e eeuw. De klokkentoren wordt in 1730 herbouwd, zoals te zien is in een gotisch rozet op de muur van de klokkentoren. Tussen 1743 en 1776 wordt de Église Saint Nicolas ingrijpend vernieuwd door architect Claude Pierrot met behoud van het toegangsportaal uit de 13e eeuw. Bij de Vrede van Nijmegen in 1678 komt het dorp samen met de Franche-Comté aan Frankrijk toe. In de oude dorpskern vinden we nog enkele oude boerderijen in de karakteristieke stijl van Haut-Doubs uit de 17e tot 19e eeuw behouden en ook enkele traditionele lavoirs ontbreken niet. Daarnaast heeft Longeville een beroemde inwoner voortgebracht: François-Xavier Receveur (1800-1854). Hij was priester, theoloog, hoogleraar en decaan van de Faculteit Godgeleerdheid van Parijs en auteur de kerkgeschiedenis vanaf haar oorsprong tot het pontificaat van Paus Gregorius XVI.

Source de la Loue

In een enorme afzink tussen steil oplopende rotsen komt het riviertje de Loue met groot geweld uit de rotsen te voorschijn. Het bulderende lawaai wordt veroorzaakt door de grote watermassa die uit de 100 meter hoge kloofwanden naar beneden raast. Dat de Loue gevoed wordt door onderaardse delen van de Doubs en doorsijpelend regenwater, wordt pas duidelijk als in 1901 André Berthelot (1862-1938), zoon van de beroemde Franse chemicus Marcelin Berthelot (1827-1907), een wandeling naar de Source de la Loue maakt. Tot zijn verbazing merkt hij op dat het water die dag de kleur en de geur van absint heeft. Twee dagen eerder is de Pernodfabriek in de garnizoensstad Pontarlier ten prooi gevallen aan een uitslaande brand, veroorzaakt door een blikseminslag. Om een ramp te voorkomen hebben de medewerkers alle opgeslagen absint in de Doubs laten stromen. Men spreekt van miljoen liter. André Berthelot heeft met zijn ontdekking een oud raadsel opgelost: het water uit de karstbron van de Loue blijkt afkomstig van het riviertje de Doubs. Het wordt ons duidelijk dat Gustave Courbet hier op geheel eigen wijze menig uur vol overgave heeft kunnen doorbrengen achter zijn schildersezel om die natuurimpressie aan het schildersdoek toe te vertrouwen.

Grotte des Faux Monnayeurs en Source du Pontet

Deze grot is in de Middeleeuwen al een toevluchtsoord, maar zeker tussen 1634 en 1640 als er oorlog is om de Franche-Comté. Opgravingen hebben o.a. munten, zelfs uit de Keltische periode, aan het licht gebracht maar ook potscherven, kledingspelden en bijlen. In 1802 zou een bende valsemunters zich hier schuil gehouden hebben, vandaar de naam Faux Monnayeurs. Speleologische uitstapjes in 1901 zijn de aanzet tot wetenschappelijk onderzoek. Hieruit blijkt dat in het achterste deel van de grot een verbinding is met de Source du Pontet, die ook hier met een kleine waterval aan de oppervlakte komt.

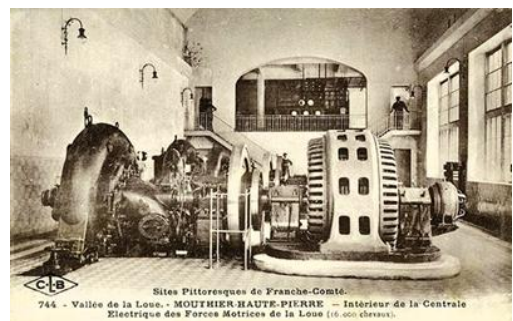
Gorges de Nouailles

Vanaf de oorsprong stroomt de Loue na een paar honderd meter direct door de Gorges de Nouailles, een spectaculaire kloof, die met steile kalkstenen rotswanden van 150 tot 350 meter diep het plateau van Levier doorsnijdt. Vanaf de Source de la Loue op een hoogte van 528 meter stroomt de Loue over een lengte van 4 kilometer door deze Gorges de Nouailles stroomafwaarts naar Mouthier-Haute-Pierre naar een hoogte van 380 meter. Op deze afstand zijn talrijke watervalletjes, waaronder de Grand Saut van ongeveer tien meter hoog. Op het traject komen we voorbij aan de Grotte de Nouailles en we passeren ook talrijke beekjes en zijstroompjes. Stroomafwaarts bij de waterkrachtcentrale passe-ren we op de rechteroever de Grotte de la Vieille Roche, Grotte des Faux Monnayeurs en de Source du Pontet, die toegankelijk is via een metalen ladder. Links in de helling ligt de Grotte de la Baume-Archée. Het is een interessant gebied voor speologen! Als we het riviertje Syratu met zijn waterval overgestoken zijn, laten we de Gorges de Nouailles.

Aktiviteiten aan de Source de la Loue

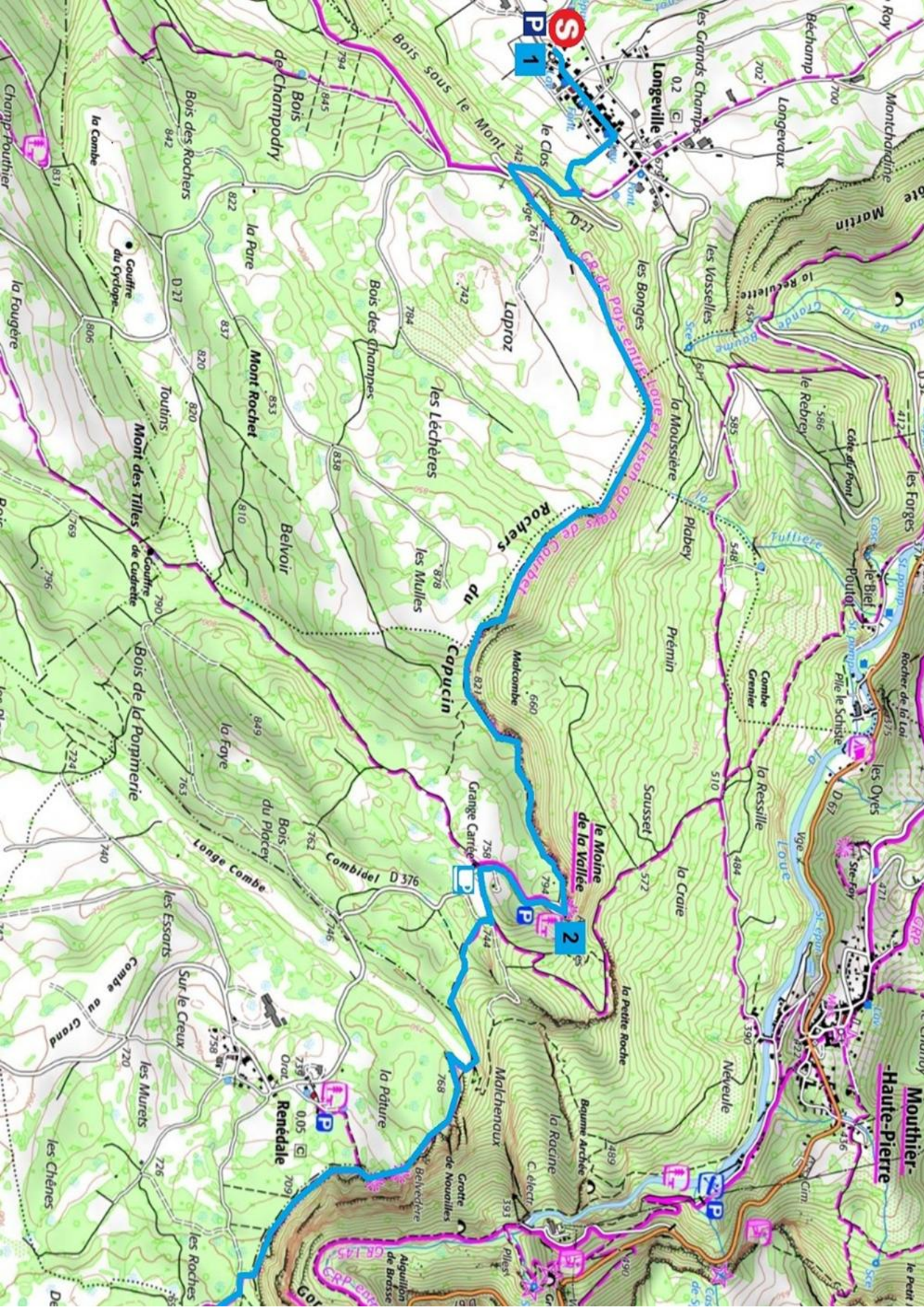
De Source de la Loue is door de eeuwen heen van belang voor de ontwikkeling van ambachtelijke activiteiten. Zo is het bestaan van watermolens aan de bron en waterloop van de Loue al in 1260 bekend. Deze watermolens worden ingezet voor het pletten, walsen en de productie van staafijzer van gietijzer, geproduceerd in de hoogovens van Haute-Saône. Ze doen dienst als oliemolen of zagerij. In 1838 omvatten deze hydraulische installaties meelfabrieken met molenstenen voor het malen van tarwe, houtzagerijen en smederijen, die aangedreven worden door hydraulische wielen voor de productie van ijzeren artikelen. In de jaren 1880 wordt een klein waterstation stroomafwaarts gebouwd, dat aangedreven door turbines en pompen, het water van de bron van de Loue naar het dorp Ouhans moet transporteren. In 1909 wordt een syndicaat gevormd om stroomafwaarts een waterkrachtcentrale te bouwen en in 1911 wordt het project toevertrouwd aan de Parijse ingenieur Charles Gaudet. Het is Guillaume Ritter, die de kleine waterkrachtcentrale tussen 1917-1921 realiseert met turbines van het type Francis, vervaardigd door Ets Neyret-Beylier en Piccard-Pictet uit Grenoble. De installatie bestaat uit drie turbogeneratoren die uit 1921, 1925 en 1952 met een vermogen van 18 MW. Het transformatorstation transporteert de elektriciteit via twee 63.000-voltleidingen naar de Valdahon en Pontarlier.

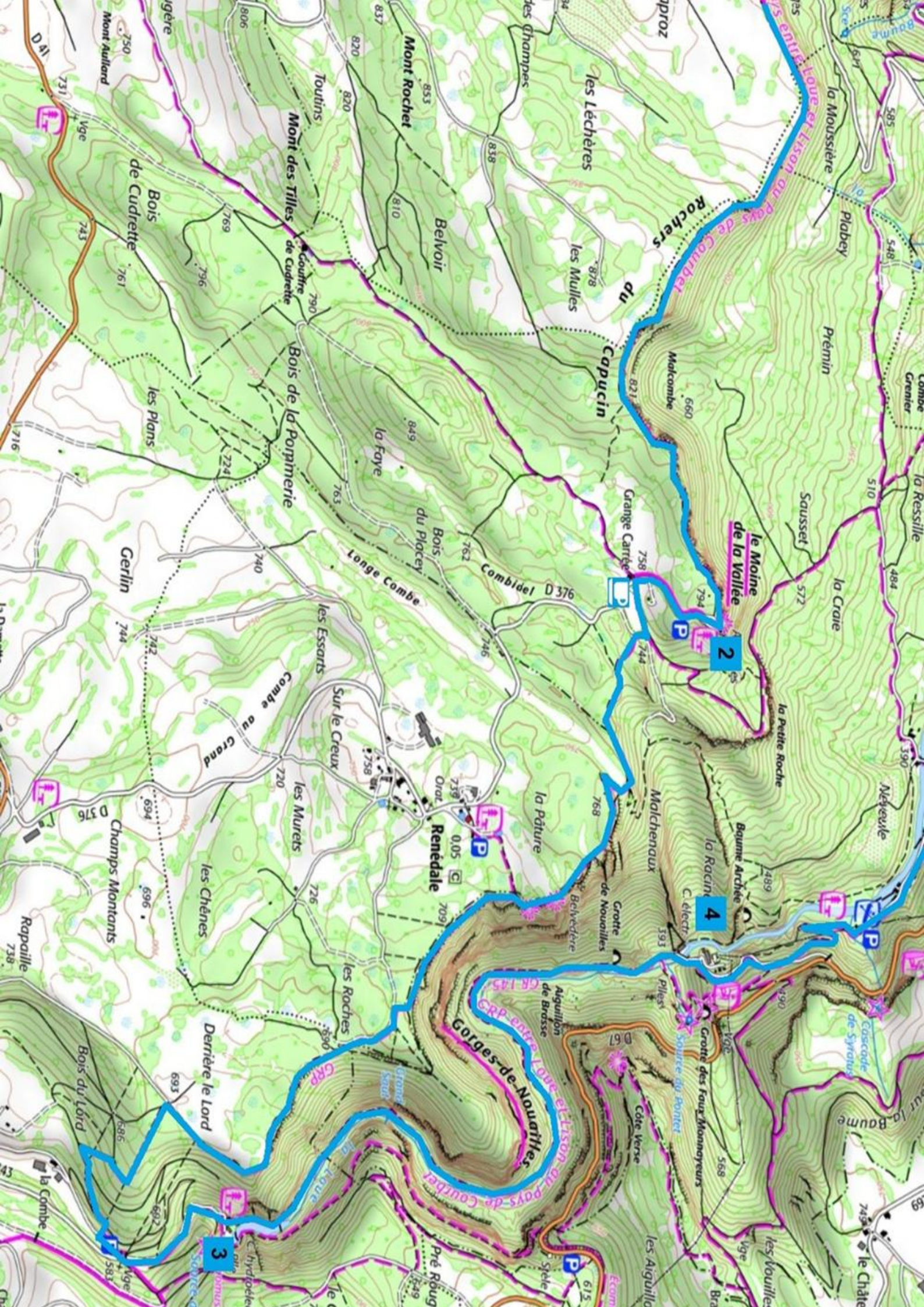

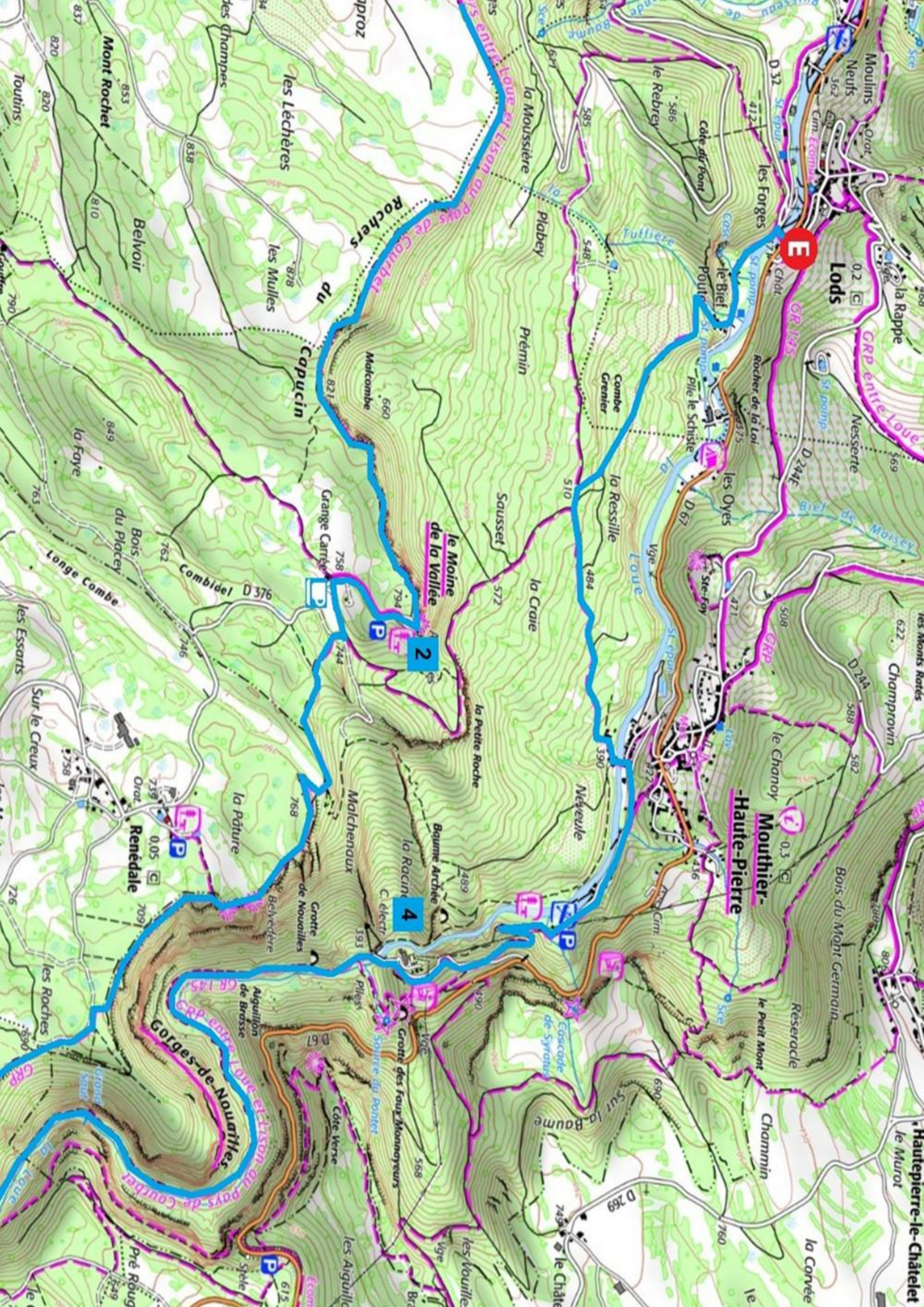
Mouthier-Haute-Pierre

Deze plaats ligt direct aan de snel stomende Loue. Het smalle dal van de bovenloop van de Loue, die van het zuidoosten naar het noordwesten stroomt vanuit de wilde rotskloof van de Gorges de Nouailles, is hier nog smal. Het dorpje zelf ligt wat hoger in de helling aan de D67. De oude dorpskern bestaat uit smalle straatjes met een groot aantal huizen van burgers en wijnboeren in de karakteristieke bouwstijl van Franche-Comté uit de 16e tot 18e eeuw. De Église Saint Laurent stamt oorspronkelijk uit de 12e eeuw. Haar huidige uitstraling in Gotische Flamboyant stijl krijgt de kerk bij een ingrijpende verbouwing in de 16e eeuw. Zij heeft een rijk interieur met beelden uit de 15e eeuw en 17e eeuw evenals een preekstoel en koorstoelen uit de 18e eeuw. Van de oorspronkelijk Priorij is van de kerk weinig bewaard gebleven, alleen het kloostergebouw is behouden. De oorsprong van Mouthier gaat terug tot de stichting van het Benediktijnerklooster Saint Pierre de la Haute-Pierre in de 9e eeuw. De monniken ontginnen de streek en vormen zo de grondslag voor bewoning. In 1639 wordt het dorp door de troepen Hertog Bernhard von Sachsen-Weimar tijdens de 30-jarige oorlog verwoest. Mouthier komt in 1678 bij de Vrede van Nijmegen samen met de Franche-Comté aan Frankrijk. Pas in 1962 wordt de officiële naam van Mouthier veranderd in Mouthier-Haute-Pierre.

Dagwandeling 6 – Circuit Gustave Courbet - 14 KM

Lengte

De totale afstand van deze dagwandeling is 14 KM

Startpunt

Startpunt in Lods aan de brug over de Loue en het eindpunt is Ornans bij het Musée Gustave Courbet

Parkeren

Lods op parkeerplaats aan de brug over de Loue (D67). Op eindpunt centrum Ornans, Allée du Parc Piffard

Accommodatie

Hotel Le Champ des Lys
15 D Grande Rue
FR - 25330 Amancey

Routemaker

Charles Aerssens

Traject Lods - Source de la Loue - Mouthiers-Haute-Pierre - Ornans 14 KM

Op deze laatste dagwandeling van het Circuit Gustave Courbet starten we in Lods. De route volgt vanaf La Reculette op de D32 de rood-witte markering van de GR590 over de Côte Martin en door het Forêt de Champaloux naar Châteauneuf-Les-Fossés. We dalen af naar de vallei van de Loue net buiten Vuillafans en kiezen hier voor de GR595 over het oude spoortracé direct langs de Loue naar Montgesoye en vandaar door naar Ornans. Via het gehucht Nahin en door de Rue Eugène Cusenier en de Rue Pierre Vernier gaan we terug naar het Musée Gustave Courbet. Hier is het eindpunt van deze dagwandeling en zit het Circuit Gustave Courbet er op. De routemarkering is goed aangegeven en de routekaarten IGN 1:25 000, 3324ET Arc-et-Senans - Quingey en 3424OT Ornans - Source de la Loue met de GR590 en GR595 zijn handig. Ook de GPS met GPX-bestand en de wandelgids, kunnen tot steun zijn!

Routebeschrijving

1 Voor deze laatste dagwandeling van het Circuit Gustave Courbet vertrekken we vanaf de parkeerplaats aan de oude brug in Lods en lopen over de D32 richting Longeville. Net na de nauwe doorgang met het huis en rotswand gaat de route aan de linkerkant door het bospad omhoog tot we opnieuw op de D32 uitkomen. We volgen het asfalt tot in de haarspeldbocht met de Ruisseau de la Grande Baume, op de topografische kaart aangeduid als La Reculette. Hier gaan we linksaf en stappen op de GR590. Het bospad leidt ons tussen de bomen door over de Côte Martin met zo nu en dan even zicht op Lods. Verderop komen we in het Forêt de Champaloux. Naar rechts krijgen we zicht op Vuillafans, diep verscholen liggend in

het steile, nauwe dal van de Loue. De steile hellingen en rotswanden hebben aan de bovenkant harde kalkranden die uitlopen op het Plateau van Échevannes in het noorden. Naar het westen reikt het gebied van Vuillafans tot de rand van steile, vooruitspringende rotsellingen met aan de bovenzijde harde kalksteen van het Plateau van Amancey. Het is hier dat we de GR590 volgen. Op de T-splitsing worden we naar rechts afgeleid en we komen met enkele bochten op de D27 en bereiken naar rechts het gehucht Châteauneuf-Les-Fossés met op het pleintje een wegwijk en bron. In het gehucht vinden we een Middeleeuwse burcht, in de 9e eeuw gebouwd door de Heren van Montgesoye en de Chapelle Notre Dame du Haut Ciel.

2 Wij dalen af door het bos en komen op de plek waar de erosiedalen van de Ruisseau de Vergetolle en de Ruisseau de Raffinot samenvloeien en vervolgens voert de route ons naar de Loue. Zo komen we in het westelijk van het Vuillafans gelegen nieuwbouwwijkje. Voor onze Nederlandse geschiedenis is Vuillafans vooral bekend door Balthasar Gérard (1557- 1584), de moordenaar van Willem van Oranje (Willem de Zwijger), die afkomstig is uit dit Franse dorp. De buitenwijk van Vuillafans verlatend kiezen we voor de route rechtuit over de GR145 van de GRP Entre Loue et Lison au Pays de Courbet op de westelijke oever van de Loue, dicht langs de rivier stroomafwaarts. Zo hoeven we op dit laatste traject niet weer opnieuw de hellingen te beklimmen. We zien meteen dat we het oude tracé van de voormalige spoorlijn van Besançon naar de Zwitserse grens bij Morteau volgen, getuige het spoorbruggetje over de samengevloede Ruisseau de Vergetolle en de Ruisseau de Raffinot.

3 We komen langs de vruchtbare landbouwgronden van Les Ouyettes en bij En Achay ontdekken we een verscholen seinwachterhuisje. Na een kilometer passeren we het oude station van Montgesoye en weten we dat we opnieuw in de bewoonde wereld zijn. Bij de brug over de Loue, die hier meer ruimte heeft en licht meanderend haar weg zoekt, zien we bij de brug een herinnering aan Gustave Courbet: zijn schilderij 'La Truite' uit 1871 (Kunsthaus Zürich). Hier wordt duidelijk dat Gustave Courbet met Franz Schubert een creatieve passie heeft voor de forel, 'Koning van de Loue'.

We vervolgen we de route langs de camping. Vanhier zien we dat in de streek van Montgesoye verschillende korte steile zijdalen vanuit het noorden op de Loue uitkomen daarin de Ruisseau de Cornebouché, Ruisseau d'Amatay vanuit het Bois sur Roche en de Ruisseau de Vaux. Daartussen bevindt zich op een vooruitspringende hoogte het Belvédère de la Thuyère. Ook hier worden de steile hellingen langs de Loue op verschillende plekken aan de bovenzijde gemarkeerd door harde kalksteen.

4 Richting Ornans voert de onverharde weg ons onderlangs het plateau van Bois de la Soue, dat grenst aan het plateau van Amancey. Zo bereiken we de brede vlakte L'Isle au Prêtre voor Ornans met zicht op de rotsformaties van het Bois d'Onchaud en het uitzichtspunt Roche Bottine. Nog even en we staan in het gehucht Nahin bij de fontein aan de Pont de Nahin, die we oversteken tot het pleintje aan de Rue Edouard Bastide tegenover de Gendarmerie met het standbeeld van Antoine Perrenot De Granvelle. We wandelen richting centrum door de Rue Eugène Cusenier, de Rue Pierre Vernier en linksaf over de Grand Pont naar het Musée Gustave Courbet, het einde van onze zesdaagse wandeling op het Circuit Gustave Courbet.

Omgevingsinformatie

Lods

Dit dorp gelegen aan de Loue in de Doubs wordt in de 12e eeuw bekend onder de naam 'Los'. Vanaf de 13e eeuw is de druiven-teelt er een belangrijke bron van inkomsten, men verbouwt er de Poulsard-druif, een blauwe druivensoort uit de Jura. Maar door de komst van de Druifluis rond 1863 wordt de gehele sector vernietigd. Lods heeft een kasteel, dat ooit een bolwerk was van de Heren van Thoraise, die de zouttransporten over deze oude weg controleren. Het kasteel dateert waarschijnlijk uit de 13e eeuw, maar het huidige kasteel (een versterkte woning) dateert uit de 14de, 15de en 16de eeuw. In de 17de eeuw wordt het dorp getroffen door een pestepidemie en gedurende de Dertigjarige Oorlog door de legers van Saksen-Weimar verwoest. Vanaf de 18de eeuw ontstaan er belangrijke smederijen en metaalfabrieken langs de Loue die later door de Hertog van Randan werden gemoderniseerd. Tijdens de Franse Revolutie (1789-1799) wordt het kasteel van Lods in beslag genomen en verkocht. De in Lods geboren kunstschilder Roger Roy krijgt het, na de Tweede Wereldoorlog en bij zijn overlijden in 1991 gaat het over naar zijn erven. In 1866 is Lods op het hoogtepunt en telt meer dan 1400 inwoners. Het heeft een spoorlijn naar L'Hôpital-du-Grosbois, die in 1884 in gebruik genomen wordt door de private Franse spoorwegmaatschappij Compagnie des Chemins de Fer de Paris à Lyon et à la Méditerranée (PLM). Deze spoorlijn wordt in 1988 buiten gebruik gesteld en in 1995 ontmanteld. Tegenwoordig zijn de belangrijkste bronnen van inkomsten veeteelt, kersenteelt, waarvan "Kirsch wordt gemaakt en het toerisme.

Barrage à Lods, 1922, Auguste Herbin (1882-1960)

Châteauvieux-Les-Fossés

Het gehucht staat tot 1678 als Châteauvieux op de kaart, als het bij de Vrede van Nijmegen met de Franche-Comté aan Frankrijk komt. Om verwarring te voorkomen met Châteauneuf krijgt het pas in 1923 de nieuwe officiële naam Châteauvieux-les-Fossés. Het heeft een Middeleeuwse burcht, in de 9e eeuw gebouwd door de Heren van Montgesoye, die het tot middelpunt van hun Heerlijkheid hebben gemaakt. Onder de Heren van Salins wordt dit Châteauvieux een belangrijke Heerlijkheid in het dal van de Loue, die de zoutweg van Besançon naar Pontarlier controleert en hierdoor vaak conflicten heeft met het aan de overzijde van de Loue gelegen Châteauneuf bij Vuillafans. In 1620 wordt de inmiddels vervallen burcht door Ferdinand de Rye herbouwd en verder versterkt. Het kasteel komt bij de Franse Revolutie in bezit van de Franse Staat en wordt in 1807 door brand verwoest. Na die brand wordt de burcht in de tweede helft van de 19e eeuw weer opgebouwd door de familie Boiteux en is nu privébezit. Naast de burcht ontwikkelt zich het kleine dorp met een Lavoir (1862) en een Mairie (1862) van de architect Lapoire.

Chapelle Notre Dame du Haut Ciel

Het kerkje in Châteauvieux-Les-Fossés stamt uit 1770 en bezit een fraai in hout uitgevoerde retabel versierd met acanthus-bladeren, guirlandes en eikenblad. Het bevat prachtige schilderijen en beelden. We zien er een barokke altaar, met aan beide zijden een heiligenbeeld. Centraal achter het vergulde tabernakel is een schilderstuk dat de Hemelvaart van Christus voorstelt. Bovenaan wordt het retabel gekroond met een geschilderd ornament van de Heilige Familie, geïnspireerd op een gravure van de Antwerpse kunstenaar Hieronymus Wierix (1553-1619).

Vuillafans

Voor onze Nederlandse geschiedenis is Vuillafans vooral bekend door Balthasar Gérard (1557- 1584), de moordenaar van Prins Willem van Oranje Nassau, die afkomstig is uit Vuillafans, dat trots is op zijn geboortehuis, dat een bescheiden toeristische trekpleister is geworden. Zijn familie speelt in de kleine dorpsgemeenschap een vooraanstaande rol. Zijn vader spreekt recht over de inwoners en zou slotvoogd zijn geweest van het nabijgelegen Châteauneuf. Hij is een groot bewonderaar van de Spaanse koning Filips II, die een prijs uitgelooft heeft op de dood van Willem van Oranje. Balthasar Gérard gaat naar Delft en op de fatale dag 10 juli 1584 maakt hij zijn opwachting bij Willem van Oranje, als zoon van een rijke protestantse edelman. Hij spreekt de prins aan, haalt een pistool voor de dag om de Vader des Vaderlands in koelen bloede van dichtbij te vermoorden, als deze uit de eetzaal komt. Balthasar Gérard wordt gegrepen, gevierendeeld en zijn hoofd publiekelijk ten toon gesteld. Voor de katholieken in zijn geboortestreek, de Franche-Comté, is hij een held en voor sommigen zelfs een martelaar. Zijn familie wordt in de adelstand verheven en krijgt daarnaast onder meer drie landgoederen in de Franche-Comté, die eigendom zijn van Willem van Oranje, en allerlei rechten die geld opleveren.

Montgesoye

De oorsprong van Montgesoye gaat terug tot de 9de eeuw als de invloedrijke adellijke familie van de Heren van Montgesoye zich hier vestigen. Ze zijn ook de grondleggers van het Benedictijnenklooster van Mouthier-Haute-Pierre. Het middelpunt van de Heerlijkheid Montgesoye verplaatst zich in de late Middeleeuwen naar het nabijgelegen Vuillafans, als daar het strategisch beter gelegen Châteauneuf wordt gebouwd. De oude burcht van Montgesoye wordt in 1636 verwoest, maar later weer opgebouwd. Van de Middeleeuwse burcht Montgesoye zijn enkel en alleen de fundamenten van een toren en een poort uit de Renaissance bewaard gebleven. Nu staat hier een gebouw uit 1890. Opmerkelijk is ook het Musée du Costume Comtois, waar klederdrachten en kant uit de streek worden getoond. Montgesoye komt in 1678 bij de Vrede van Nijmegen samen met de Franche-Comté aan Frankrijk. In het centrum ligt de Église Saint Gengoul, die oorspronkelijk uit 1136 stamt. De huidige eenbeukige Gotische parochiekerk is gedateerd uit het einde van de 15e eeuw. Het schip, de straalkapellen en de klokkentoren zijn in 1763 aangepast volgens het jaartal op het tweede niveau van de klokkentoren. Buiten Montgesoye gaat de route van het Circuit Gustave Courbet voorbij aan het oude station van de voormalige spoorlijn van Besançon naar de Zwitserse grens bij Morteau. Op 19 juni 1868 is die treinverbinding bij keizerlijk besluit vastgesteld, op 26 maart 1872 aanbesteed en in 1885 in gebruik genomen. Op 22 mei 1932 is de lijn voor personenvervoer opgeheven. Het goederen-transport tussen Ornans en Lods blijft tot 11 juni 1956 behouden. Daarna is de lijn in onbruik geraakt en door de jaren heen ontmanteld en overwoekerd. Onderweg zien we nog slechts stille getuigen, zoals een spoorbrug.

Antoine Perrenot De Granvelle (1517-1586)

Hij is een der meest invloedrijke politici onder het bewind van de Spaanse Koning Filips II. Als zoon van Nicolas Perrenot de Granvelle uit Ornans, wordt op 21-jarige leeftijd bisschop van Atrecht en in 1550 staatssecretaris van Karel V. Hij engageert het huwelijk van Karels zoon Filips II met Maria Tudor en heeft een groot aandeel in de verdragen van Vaucelles (1556) en van Château-Cambrésis (1559). Hij is de belangrijkste adviseur van Filips II in de jaren, die aan de 80-jarige oorlog vooraf gaan en draagt bij aan het verscherpen van de conflicten in de Nederlanden. Later wordt hij raadgever van landvoogdes Margaretha van Parma aan het Brusselse hof en uiteindelijk Kardinaal Aartsbisschop van Mechelen (1561). Gehaat door de plaatselijke adel verlaat hij zijn bisdom en keert terug naar de Franche-Comté. Als gezant in Rome en onderkoning van Napels is hij in 1571 betrokken bij de Slag bij Lepanto en bemoeit zich in 1575 op advies van Koning Filips II met de Nederlanden. Zo stemt hij in met de zending van Alva, met diens Raad van Beroerten en haalt hij Koning Filips II over Willem van Oranje vogelvrij te verklaren. In 1579 wordt hij naar Madrid ontboden en belast met de Nederlanden en de diplomatieke betrekkingen met Engeland en Frankrijk. Als dank voor zijn diensten wordt Antoine Perrenot De Granvelle tenslotte in 1584 Aartsbisschop van Besançon. In 1586 overlijdt hij te Madrid.

